

Те

защитават

нашите

свободи

30 години награда „Сахаров“

Те

защитават

нашите

свободи

© Европейски съюз, Европейски парламент,
2017 г.

Снимки

Енри Цанай/Manum Photos
Бике Депортер/Manum Photos
Жером Сесини/Manum Photos
Неуша Таваколян/Manum Photos,
с помощта на Амин Ландулси

Текстове

Ерик Фоторино, с помощта на Манон Паулик

Графичен дизайн

Hello Dune Lunel

Благодарности

Стипендианти на наградата „Сахаров“: Асма
Кауеш, Амеха Меконен, Ядранка Миличевич
и Самрит Венг
За Manum Photos: Clarisse Bourgeois,
Antoine Kimmerlin, Nikandre Koukoulioti,
Giulietta Palumbo, Claire Saillard, Pauline Sain

Възгледите, изразени в настоящата книга,
принадлежат единствено на техните автори
и не отразяват непременно официалната
позиция на Европейския парламент.

Те

защитават

нашите

свободи

30 години награда „Сахаров“

На следващата двойна страница:
Ги лъо Керек
Германия, Берлин, 1989 г.
*Младежи посрещат новата година върху
Берлинската стена.*

Съдържание

Предговор	9
Самрит Венг	14
Асма Кауеш	48
Амеха Меконен	82
Ядранка Миличевич	114
Те защитават нашите свободи	151
Наградата „Сахаров“	167
Лауреати	168
Ролята на Европейския парламент	170

Предговор

Антонио Таяни

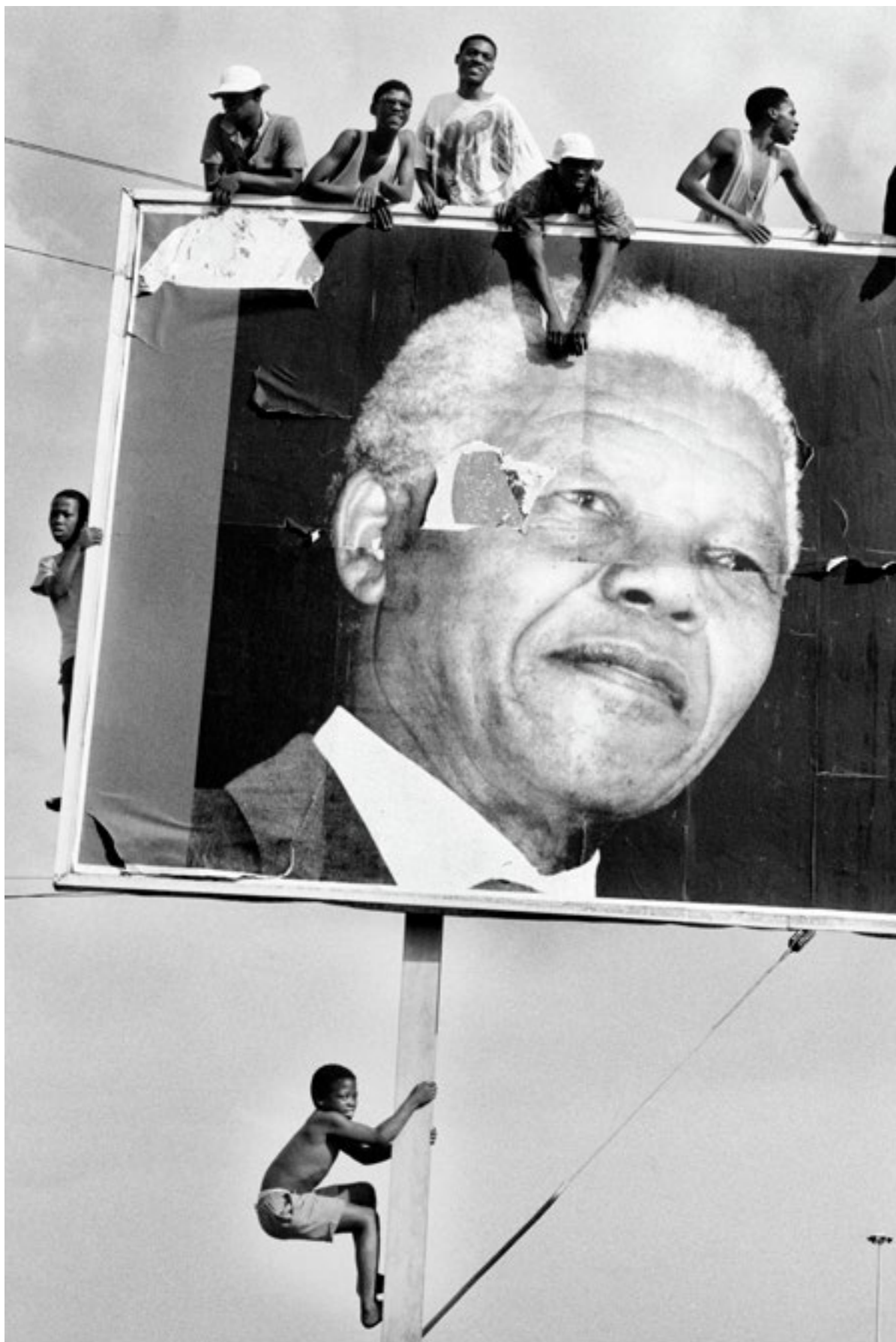
Председател на Европейския парламент

Наградата „Сахаров“, чиято тридесетгодишна честваме, е толкова актуална днес, колкото когато през 1988 г. беше връчена за първи път на Нелсън Мандела и Анатолий Марченко. Борбата за защита на правата на човека все още заема челно място в дневния ред на Европейския парламент. Наградата „Сахаров“ за свобода на мисълта е водеща инициатива в рамките на по-обхватния ни ангажимент в областта на правата на човека, които са в сърцевината на нашите споделени ценности.

Присъдена на множество изключителни личности, наградата „Сахаров“ през годините се превърна в много повече от ежегодна церемония: понастоящем тя е говорител на лауреатите. Европейският парламент свързва лауреатите към мрежата на наградата „Сахаров“ и им помага в ролята им на посланици, разпространяващи духа на инициативата. Съвместно с тях лансирахме стипендия „Сахаров“ за защитници на правата на човека в подкрепа на активисти по целия свят.

Тази книга е за всички онези, които подобно на лауреатите се борят за правата си и за постигането на по-справедливи общества, като същевременно мотивират другите хора да направят същото. Мога само да изразя възхищението и подкрепата си за четирима смели стипендианти на наградата „Сахаров“ — четирима сред много други, чийто емблематичен труд и живот съставляват сюжета на тази книга. Бих желал също да използвам възможността, за да благодаря на Ерик Фоторино, виден журналист и писател, който успя да разкаже историята им, като същевременно предизвика размисъл с есето си за правата на човека по света, както и на Жером Сесини, Бике Депортер, Енри Цанай и Неуша Таваколян — четирима известни фотографии, чиито фотографии допринасят много, за да вдъхнат живот на тези истории.

През последните години на много места по света, пространството, заемано от гражданското общество, постепенно се смали. Организации, защитаващи основните

права на своите съграждани, понякога са обвинявани, че са чуждестранни агенти, използват се сплашвания, лишаване от свобода и изтезания, за да се заглуши гласът им. Основните права се поставят под въпрос, включително и в западното общество и в рамките на Европейския съюз. Световният тероризъм застрашава най-елементарните свободи на нашите граждани и ние следва да се борим решително срещу него, без при това да се засягат нашите основни свободи.

До този момент с наградата „Сахаров“ на три пъти бяха почетени борци за демокрация от Куба: Гилермо Фариняс през 2010 г., „Дамите в бяло“ през 2005 г. и Освалдо Хосе Пая Сардиняс през 2002 г. Връчена на Ху Джия през 2008 г. и на Вей Цзиншен през 1996 г., наградата на два пъти подчерта дългата и трудна борба за правата на човека в Китай. Приветствахме също дейността на иранските активисти Насрин Сотудех и Джафар Панахи през 2012 г., както и тази на неправителствената руска организация „Мемориал“ през 2009 г.

Днес свободата на печата е заплашвана в много държави, в които правителствата се опитват да заглушат и потискат журналистите. Когато през 2005 г. наградата „Сахаров“ беше връчена на „Репортери без граници“, през 2004 г. — на Асоциацията на журналистите в Беларус и през 1993 г. — на „Освобождение“, Европейският парламент отдаде почит на харизматични личности,

които превърнаха независимата журналистика в крайъгълен камък на демокрацията.

Жените и до днес са най-уязвими, когато става въпрос за нарушения на правата на човека. Лауреатите за 2013 г. и 2005 г. — Малала Юсуфзай и Хаува Ибрахим — енергично защитават и насърчават правата на жените, включително гарантирането на достъп до образование. През 2016 г. с наградата „Сахаров“ бяха отличени две смели жени язиди от Ирак — Ламия Ажи Башар и Надя Мурад, а през 2014 г. — смелият конгоански лекар Денис Муквеге за това, че се възправиха срещу ужасяващото насилие, на което са подложени жени и деца по време по конфликти.

Наградата „Сахаров“ почита също най-съкровеното от всички права на човека — самата свобода на мисълта. Лауреати като саудитския блогър Раиф Бадауи бяха лишени от свобода единствено заради това, че са изразили идеите си.

В продължение на три десетилетия лауреатите на наградата „Сахаров“ натрупаха вдъхновяващо наследство. Надеждата ми е през следващите тридесет години вдъхновението, което черпим от тях, да насърчи други да демонстрират състрадание, да се ангажират и да се борят за един по-справедлив свят. Така те ще укрепят още повече и авторитета на наградата „Сахаров“.

Самрит Венг

Камбоджа

Жером Сесини

Самрит Венг е на 35 години и веднага се представя като коренен жител. Той е от малцинството бунонг, една от двадесет и четирите общности в държавата, също така една от най-многобройните и най-старите общности, тъй като се е заселила в провинция Мондолкири, в източната част на Камбоджа, близо до вьетнамската граница, преди повече от две хиляди години.

За фотографа Жером Сесини, който придружава в течение на няколко дни Самрит Венг, е поразяващо абсолютното спокойствие на пейзажа и на хората. Простотата на местните жители, тяхната автентичност, която те искат на всяка цена да съхранят. „В техните действия няма нищо абстрактно, нито идеологическо“, обяснява репортерът, навикнал на военни зони, подложени на крайно напрежение. Тук всичко изглежда благоприятства успокоението. „Трудно е да се покаже политическото насилие“, подчертава той. И въпреки това той го усеща, когато отиват към Стунгтрунг. Самрит иска да отиде в селата, разположени в гората, но полицейски и военни сили блокират достъпа. Невъзможно е да се свърже с местните общности. Защитникът на правата на човека иска да премине на всяка цена, толкова държи гостът му да разбере трудностите, с които се сблъскват общностите,

оставени на произвола на интересите на китайските компании, които завземат земите им със съучастие на правителството. Жером Сесини отказва да поеме такъв риск. Опасността е твърде голяма.

Ситуацията е ясна, както и залогът. Тук защитата на личните свободи се смесва със защитата на околната среда, на гората, на нейните обитатели, хора и животни, като маймуните, които споделят живота на семействата, или кучетата, които изглеждат като реални персонажи на снимките. Когато фотографът пристига в Камбоджа, Самрит Венг е щастлив, че цяла седмица ще говори английски. Така той ще може да подобри владението си на езика, за да може още по-добре да формулира посланието си към международните органи и всички, които Венг иска да узнаят повече за неговата кауза. По-конкретно връзката между човека и земята, опазването на околната среда и борбата с климатичните смущения, ангажират и безпокоят този активист, който работи на място. „I go to the ground“

Камбоджа, Прам, юли 2017 г.
Самрит Венг, защитник на правата на човека
и стипендиант на наградата „Сахаров“.

Камбоджа, провинция Стунгтрунг.
*Обезлесяване, причинено от интензивния
добив на дървесина, разширяването на
обработваемата площ и изграждането на
язовири.*

На следващата двойна страница:
Камбоджа, провинция Мондолкири.
*Бунонг са най-голямата етническа група
в планинските региони на Камбоджа. Счита
се, че те са се заселили в провинцията
Мондолкири преди около две хиляди години.*

(„Ходя на място“), повтаря често той. Начин да покаже, че е възможно най-близо до хората, до техните проблеми, до техните тревоги.

„Особено ме интересува гората“, обяснява той. „Чакам правителството да реагира и да се присъедини към нас в този подход. Но нищо не се случва. Обратно. Гората изчезва. Някои активисти бяха убити или са в затвора. Други се изплашиха от натиска, на който бяха подложени, и се оттеглиха.“ Самрит Венг обаче е решен да не се остави да го сплашат. Той иска да се бори за своите, срещу всички несправедливости. Да не изостави никого. Да спаси природата, за да спаси човека.

Видът на тази страна и на обитателите на гората са накарали Жером Сесини да се откаже от цветовете. Според него автентичният начин на живот на тези жители изисква черно-бяла фотография. „За да стигнем до същността“, казва той, „по-добре да предадем красотата, като освободим снимката от всичко, което изглежда ненужно.“ Сякаш иска да създаде още по-пряка връзка между своята тема и зрителя. Какво толкова завладяващо видя той в тази Камбоджа, която все още се бори с призраците на геноцида, извършен от Червените кхмери между 1975 и 1979 г.? В Музея на паметта в Пном Пен Жером Сесини е разгледал хиляди снимки на жертвите, тези лица замлъкнали завинаги, но казващи толкова много. Без съмнение тяхното изражение е вдъхновило отчасти сериозността, която

лъха от неговите фотографии. Например на открития пазар в Стунгтрунг, където една млада жена, с решителен поглед, продава под дъжда зеленчуци собствено производство. Тук, откакто е започнало изграждането на язовира от едно китайската компания, коренното население непрекъснато е застрашено от експулсиране. За да ги принудят да си тръгнат, местните власти забраняват на бунонг достъпа до съществуващите закрити пазари. Като ги оставят навън, на капризите на лошото време, те се опитват да ги обезсърчат. Също така знаят, че с налагането на несигурни условия ще намалят приходите на коренните жители. Съответно те се надяват, че бунонг ще приемат предложенията на централната власт: да напуснат домовете си, да бъдат настанени далеч от родните си места, далеч от земите на предците си, в анонимни поселища, в места без история. Програмите за преместване са ужасът на бунонг — горските жители, които не искат нищо друго освен да могат да останат в земите, където винаги са живели. Самрит Венг е на тяхна страна. Той знае, че властимащите нямат скрупули. Кланът, който владее страната, може да опустоши хиляди хектари, без да му мигне окото, и слабо се вълнува дали там има села, или не. Финансовият интерес надделява над всичко.

Именно в този момент се намесва Самрит чрез своята организация Community Development Cambodia (Развитие на общностите, Камбоджа). „Дълго време работих в една национална асоциация, базирана

в столицата“, обяснява той. „Разполагахме с малко финансиране и съответно с малко средства, за да пътуваме. Сега се върнах в моята провинция Кратие, която е туристическа дестинация. Затрудненията са от всякакъв вид. Тук коренното население е изправено пред проблема с нахлуването на захарната тръстика. Китайски и виетнамски компании завземат земите, унищожават гората и засаждат захарна тръстика. Другаде проблемът се създава от плантациите с каучукови дървета, предназначени за производство на каучук. Близо до границата с Виетнам пък стопанствата, които произвеждат палмово масло, са тези, които застрашават живота на жителите и достъпа до природните ресурси.“ В основата на тези сериозни дисбаланси е политиката на правителството, което раздава срещу заплащане лицензии на чуждестранни предприятия, като по този начин позволява на безскрупулни инвеститори да завземат земите. Корупцията тук е широко разпространена и за своя облага подлага гората на безмилостна сеч. „Предприятията, които се установяват тук, изготвят фалшиви доклади, че въздействието им няма да засегне живота на хората. Властта си затваря очите. Чуждестранните компании разорават огромни площи. Дървеният материал отива във Виетнам, после в Китай, за да се продава.“ Снимките на Жером Сесини нямат нужда от коментар. Огромни пустинни пейзажи, унищожени, сякаш поразени от земетресение! Почвите без дървета и ниска растителност стават нестабилни. Наводненията водят до чудо-

вищни щети. Само децата се радват да скачат в тези морета, появили се за няколко часа от нищото.

Самрит Венг дава на тези общности, заплашени да бъдат прогонени от домовете си, едно ключово оръжие: запознава ги с техните права. „Ако не знаят правата си, как биха могли да се защитят?“ Въпреки съпътстващите рискове, той не се колебае, когато е необходимо, да говори пред медиите, или да излезе публично с името си. Използва социалните мрежи, разпространява много видеоматериали. Дори е създал канал в YouTube, за да информира за своята дейност. Но действията му са преди всичко алтруистични: „Оставам в сянка, за да помагам на коренното население. Аз съм зад тях, за да им помагам да изградят своята защита. Целта ми е да създам съзнание, а не да се боря срещу конкретни структури. Избягвам да соча правителството с пръст. Моята стратегия е да не го критикувам директно, а да изобличавам престъпните деяния. Работата ми е съсредоточена и върху глобалното затопляне. Този въпрос, както и въпросът за условията на живот са тясно свързани. Разбрах го, докато наблюдавах ситуацията в Малайзия. Коренното население се изхранва с богатствата на горите: мед, дивеч. Те събират също така смола и каучук. В замяна се грижат за горите. Когато те пазят горите, глобалното затопляне се забавя. Тук, в Камбоджа, коренното население се бори, за да принуди правителството да реагира и да защити правата му: правото на дос-

търп до земя и до природни ресурси; правото да има училища, пътища и болници. Ако всички тези жизненоважни въпроси не бъдат решени, ще избухнат тежки конфликти.“

Самрит неуморно предава своя плам, своята енергия и воля на семействата, с които се среща, за да ги подкрепи в борбата за техните права. В погледите на хората, уловени от Жером Сесини, се чете тиха решителност, тази смесица от спокой-

ствие и непоколебимост, които толкова силно са впечатлили фотографа. Лице на жена пред китайския промишлен комплекс „Руй Фенг“ (Rui Feng), за който се подозира, че незаконно е заграбил 500 хектара земя, за да засажда захарна тръстика в провинция Преахвихеар. Лица на селяни от малцинството куй, в селището Прам, жени и деца, рибари, ученици, които просто искат животът им да не се променя. Тези образи са урок по смелост и източник на надежда.

Камбоджа, Стунгтрung.
Жена от етническата група бунонг продава
продукти в края на пазара в Стунгтрung.

Камбоджа, провинция Стунгтрунг.
Самрит Венг (вдясно) посещава семейство от
етническата група бунонг, което е презаселено от
правителството. Заради експлоатацията на
горите и изграждането на язовири от китайски
промишлени компании местните общности са
принуждавани от камбоджанското правителство
да напускат родните си земи.

Камбоджа, провинция Преахвиеар.
Чеом Кол живее срещу китайския промишлен
комплекс Руй Фенг. Семействата обвиняват
Руй Фенг Интернешънъл, че са разорали
незаконно около 500 хектара земя, за да
с създадат плантация за захарна тръстика.

Камбоджа, провинция Преахвихеар.
*Дете от малцинството бунонг плува, след
като силен дъжд е причинил наводнения.*

Камбоджа, провинция Стунгтрунг.
Момиче от етническата група бунонг в лагер
за презаселване, създаден от
правителството.

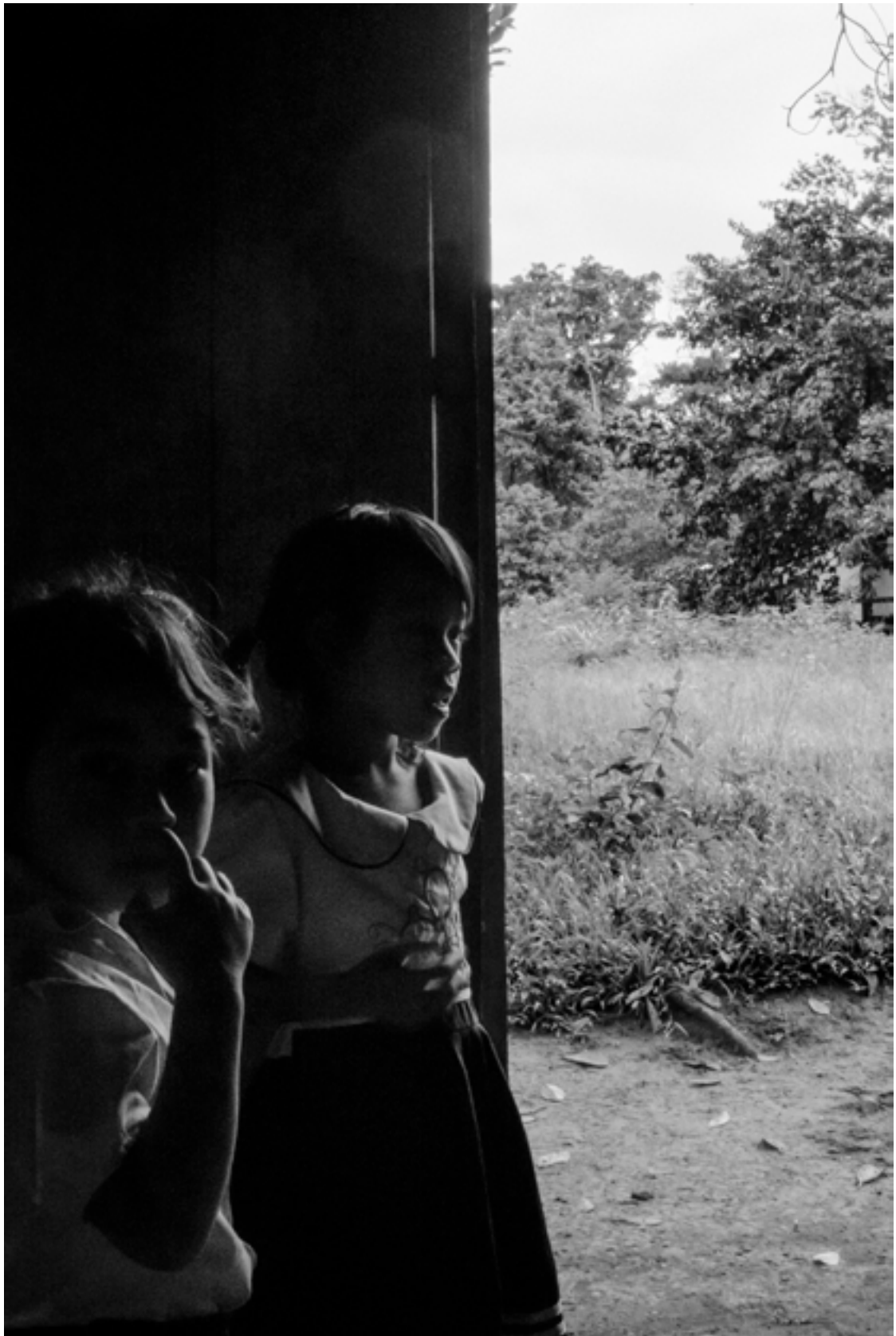

Предишна двойна страница и лява
страница:
Камбоджа, провинция Преахвиеар.
*Деца от малцинството бунонг играят
покрай пътя.*

Камбоджа, провинция Преахвиеар.
*Млада жена от етническата група бунонг на
риболов.*

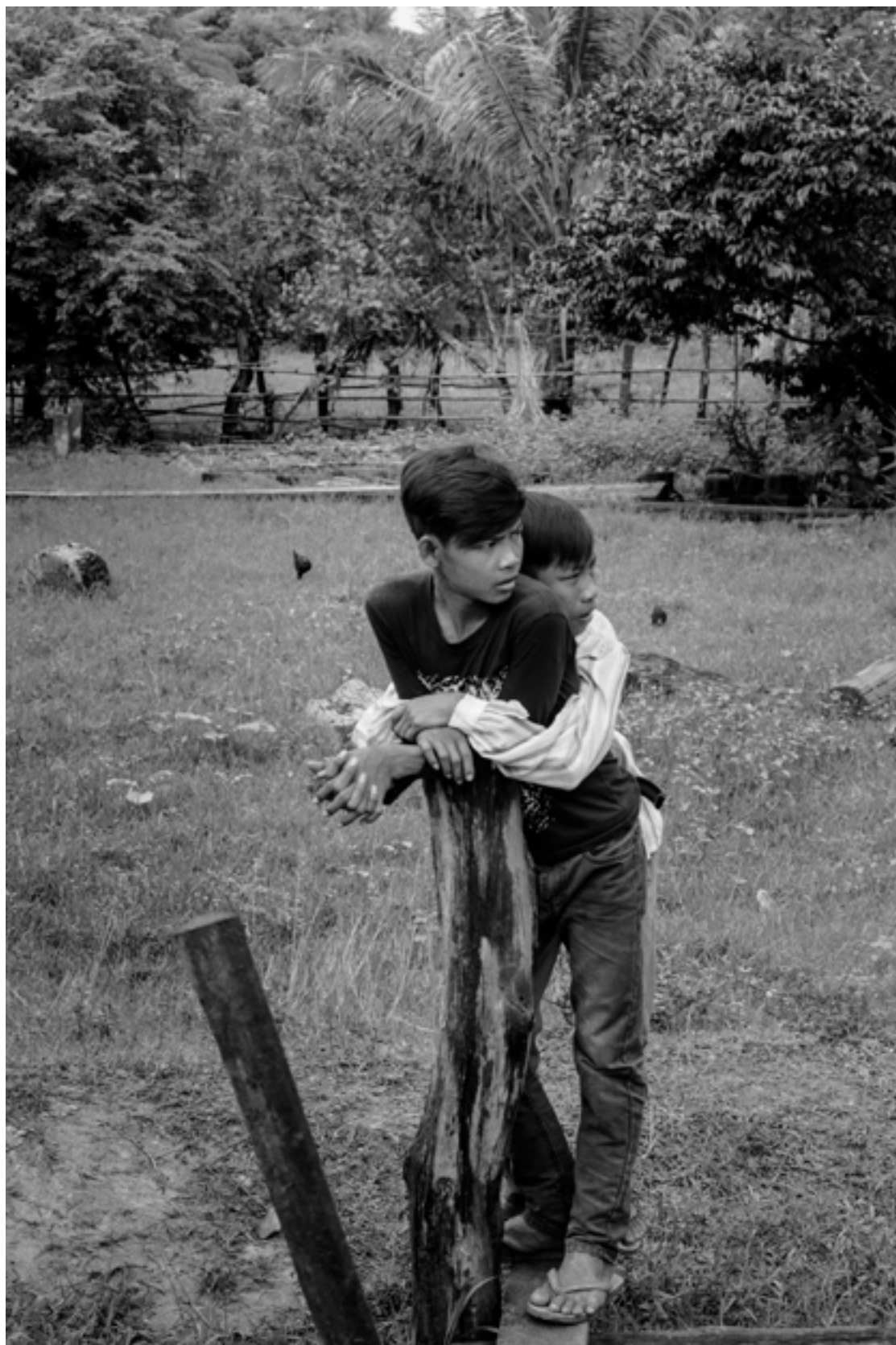
Лява и дясна страница:
Камбоджа, провинция Мондолкири.
*Деца от малцинството бунонг преди
неделната литургия в християнската
църква в Лаока.*

Горе: Камбоджа, провинция Мондолкири.
Литургия, отслужвана в църквата в Лаока.

Дясна страница: Камбоджа, Прам.
Деца от етническата група куй в селището Прам.

На следващата двойна страница:
Камбоджа, Анлонгсрей.
Членове на малцинството куй в селището Анлонгсрей. Хората от общността куй участват активно в опазването на гората Прейланг.

Камбоджа, провинция Стунгтруг.

Горе: Камбоджа, провинция Преахвихеар.
Деца (предимно от общността куй)
в училище.

На следващата двойна страница:
Камбоджа, провинция Преахвихеар.
Жена от етническата група бунонг, която
живее срещу китайския промишлен комплекс
Руй Фенг.

Лява страница: Камбоджа, Прам.
Млада жена от етническата група куй в селището Прам.

Горе: Камбоджа, провинция Преахвихеар.
Изглед към китайския промишлен комплекс Руй Фенг.

На следващата двойна страница:
Камбоджа, Прам.
Деца от етническата група куй в селището Прам.

Лява и дясна страница: Камбоджа, Прам.
Защитнички на правата на малцинството куй.

На следващата двойна страница:
Камбоджа, провинция Преахвиеар.
*Ученици от малцинството бунонг покрай
пътя.*

Асма Кауеш

Тунис

Неуша Таваколян

Асма Кауеш е на 25 години. Тя е юрист. Баща ѝ е бил професор по философия. Той е дал добри съвети на дъщеря си: да не гледа телевизията на Бен Али, вместо това да чете книги — Кант, Хайдегер, да се образова относно демокрацията, личните свободи, правата на жените. „Той ми носеше много книги, посветени на феминизма“, разказва младата тунизийка, отраснала в столицата, но родена на юг.

„Още докато бях дете, баща ми ме научи да бъда човек с ценности.“ Човек с ценности — така както човек има надежди. Тези думи отличават младата активистка, чието бойно кръщение е през 2011 г., две седмици след революцията, довела до падането от власт и оттеглянето на диктатора Зин ал Абидин Бен Али. Вярно, Тунис може да разчита на хиляди като Асма в страната, както подчертава следващата я иранска фотографа Неуша Таваколян, и това е голямо човешко богатство. Но Асма е уникална, с думите, с жестовите си, с начина си да трансформира уличните деца безделници, готови да поемат по лош път, в клоуни с гримирани бели лица.

Тунис, Тунис. Август 2017 г.
Асма Кауеш, 25-годишна, стипендиантка на наградата „Сахаров“, ръководи „Фани Рагман Ани“ — тунизийска асоциация за защита на правата на човека. Тя е една от първите организации, създали художествени ателиета като начин за борба срещу радикализацията на младежите.

В началото е страданието на един човек, Мохамед Буазизи, чието самоzapалване в Сиди Бузид на 17 декември 2010 г. отприщва вълна от безпрецедентни протести — стонът на един народ, изтощен от полицейския режим на Бен Али и неговия клан. Освободени, хората невинно знаят какво да правят със свободата. Така на власт идва ислямистката партия „Ан Нахда“. Още страдания. Но влакът на историята е потеглил, теглен от улицата, която иска ново учредително събрание и нова конституция, най-накрая приета на 26 януари 2014 г. Асма се радва: „Този текст гарантира много нови права: равенството между мъжете и жените; правото на младите хора да участват в политиката; свободата на съвестта. Огромен напредък.“ Асма, като много други нейни сънародници, не се е борила напразно. Не е протестирала напразно. Не е прекарала напразно два дни в затвора, преди революцията, когато полицията на Бен Али

Тунис, Тунис.
Млади актьори и актриси, работещи
с асоциацията „Фани Рагман Ани“.

я хвърля зад решетките. Освободена е, след като обещава нещо невъзможно: повече да не изразява политическите си възгледи, да се задължи писмено повече да не участва в демонстрации, да не учи — да, дори да не учи, а да се върне смирено вкъщи. „Добре, че дойде революцията“, казва Асма. „Един от най-хубавите моменти в живота ми! Толкова много неща ме развълнуваха, като например хората, които се организираха да защитават кварталите си. Те патрулираха. Жените приготвяха храната. Бяхме заедно, споделяхме историите си, преживените

беди, стремежите си.“ Гражданското общество се бори срещу ислямистите, които искат да наложат религията в центъра на държавата. Асма е единствената студентка, която успява да стане стажант в новото събрание. Тя иска да види какво решават депутатите. Казват ѝ: „Отивай на плажа!“ Тя не помръдва. Те не знаят колко упорита може да бъде Асма. По това време Асма и няколко други активисти създават „Фани Рагман Ани“ (ФРА), което в превод означава „човек на изкуството въпреки самия мен“. Революция в рамките на революци-

Тунис, Тунис.

Група деца и юноши в националния музей „Бардо“ по време на ателие за предотвратяване на радикализацията. Приятел от детинството на Асма Кауеш е участвал в терористичното нападение срещу музея през 2015 г. Това кара младата

жена да преосмисли всичко. Понастоящем тя организира посещения от младежи на мястото на нападенията, с цел обсъждане на историята на страната и на събитията през 2015 г. По време на посещенията тя винаги е придружавана от психолог.

Асма Кауеш

ята. Устното слово, телата, които се движат, изразяват, борят се. „По време на седящата стачка и демонстрациите започнахме да използваме уличния театър, изкуството и културата като нова тактика за защита на правата на човека, за привличане на хорското внимание.“ От движение, създадено през 2011 г., ФРА се превръща в сдружение две години по-късно, след като е развило анархистките си практики по кафенетата. „Основната ни задача беше да се борим срещу маргинализацията в районите във вътрешността на страната, в кварталите, сред младите, сред най-бедните“, обяснява юристката, калена в този тип улична борба, в която могат да се превърнат ораторското изкуство, пантомимата, езикът на жестовите. Мирна борба, чиято цел е всеки да може да се познае в другия, в неговите слабости, надежди, гняв, страхове. Три са дейностите, които се извършват успоредно: организиране на десетдневни семинари в Тунис за групи от по тридесетина младежи, които трябва да импровизират на тема права на човека, организиране на артистични представления по същата тема с участието на професионалисти, и накрая, организиране на дейности в лагерите за бежанци в Йордания, Турция и Ливан с цел да се окаже социална, културна и хуманитарна подкрепа на маргинализирани групи. Именно въз основа на този опит, съвсем естествено, Асма насочва действията си към предотвратяването на радикализацията. „Тунис е най-големият износител на млади джихадисти“, подчертава тя. „Проектът ни се нарича We Are Here („Тук сме“)“. Правата на човека са свързани с мира; следователно трябва да работим чрез тези стъпки на ранен етап за неговото запазване. Имаме

офис в центъра на Тунис, където работя практически на пълно работно време. Петима служители сме, на възраст между 20 и 29 години. Получаваме финансиране от ООН и Европейския съюз.“ Предотвратяване на радикализацията. Асма произнася тези думи категорично. „Офисът ни беше запален през 2014 г., по време на честването на тригодишнината от революцията. Почувствах се в опасност. Салафисти нападат физически „изпълнители“ на сцената. Салафистите изпращат изпълнителите в затвора. А нападателите остават на свобода.“

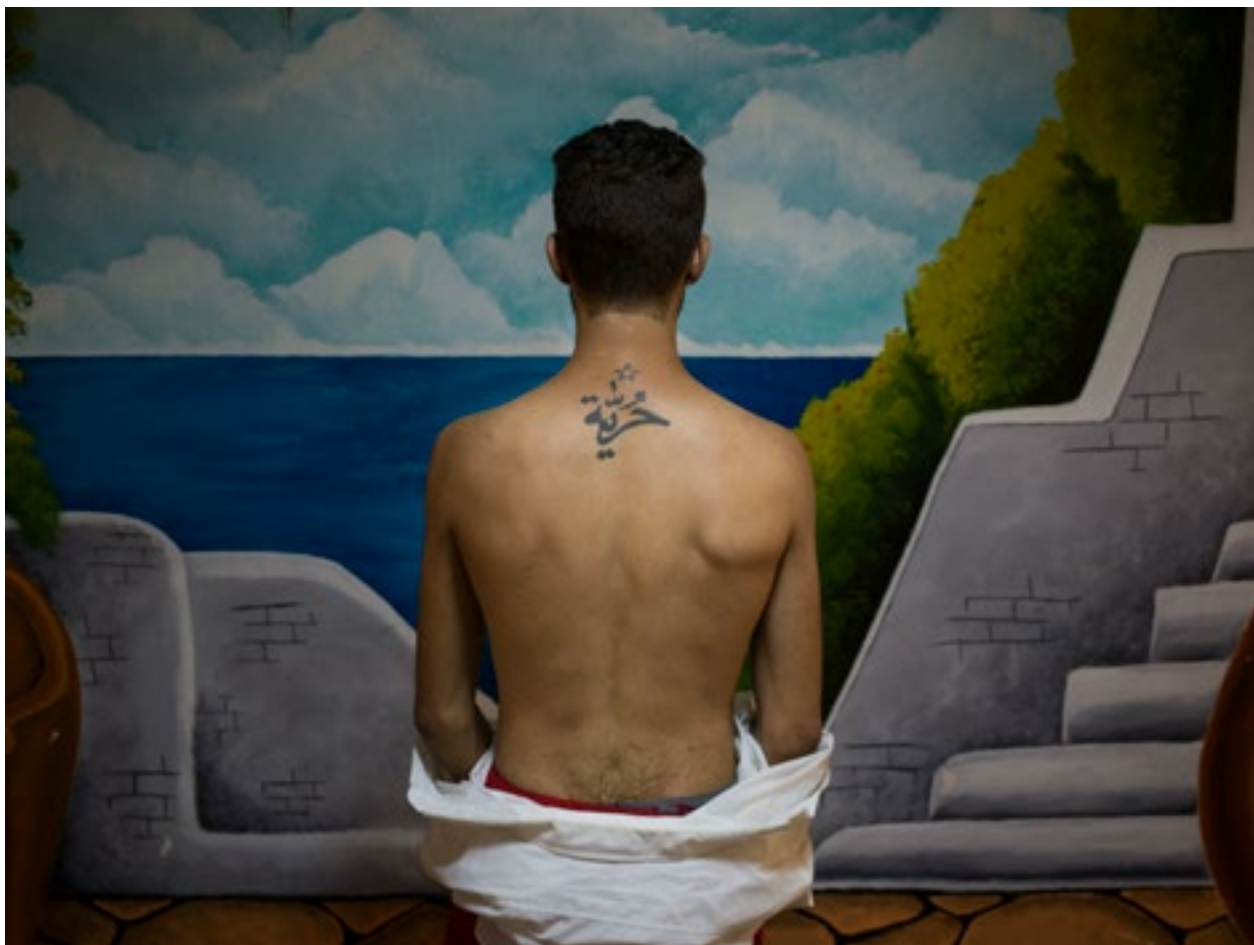
Темата е чувствителна. През последните години Тунис преживява безпрецедентни в историята си нападения, като например нападенията на 26 юни 2015 г., когато преоблечен като летовник терорист с автомат „Калашников“, който е скрил в плажен чадър, хладнокръвно убива 39 души и ранява почти още толкова близо до Сус. По-рано същата година, на 18 март, в музея „Бардо“ в Тунис въоръжени убийци са застреляли 21 туристи. А на 24 ноември 2015 г. е извършено терористично нападение срещу автобус на охраната на президента. Три нападения, отговорност за които поема „Ислямска държава“, последвани от четвърти атентат, също смъртоносен, извършен на 7 март 2016 г. в Бен Гердан, в близост до границата с Либия. Загиват петдесетина души, от които тридесет джихадисти.

Асма и нейните приятели са добре запознати с подробностите във връзка с драматичните събития. Чрез своята дейност сред безработните младежи, намиращи се

на една крачка от престъпни деяния или на ръба на радикализацията, те се опитват да елиминират тези смъртоносни импулси, показателни за отчаянието. Неуша Таваколян е съумяла със своя обектив да предаде светлосенките на това жизненоважно начинание. Светлата част са младежите, които Асма е завела в музея „Бардо“, за да им покаже с помощта на мозаечното изкуство величината на националната история, която е източник на гордост. Без нея, без протегнатата ѝ ръка, тези младежи в изолация никога не биха помислили да влязат в това място на светлината, сякаш за тях то е чуждо или забранено. Светла е още тази енергия, която се излъчва от изрисуваните лица и мятаните се тела в импровизирания театър на ъгъла на улицата или в един парк в Тунис, чиято цел е да сподели с любопитните зрители историята на техния живот, техните мъки, страхове, униженията, които са ги поставили на колене, които са ги накарали да мразят, понякога дори до състояние, в което искат да убият или да се самоубият, като Мохамед Буазизи.

Светли са и рисунките на същите тези отхвърлени от обществото младежи, когато Асма и нейният екип им предлагат да нарисуват къщата на мечтите си. „Разбрах, че радикализацията няма нищо общо с исляма“, подчертава фотографката. „Тези млади хора са изпълнени с негодувание, защото чувстват, че са лишени от достъп до благоденствие. Тяхната неудовлетвореност се дължи на липсата на възможности, освен да търгуват с наркотици, за тях няма друг начин да се избавят от бедността. Късметът и материалната сигурност не са отредени за тях. В рисунките си те изобразяват

големи къщи, изобличавайки неравенството и несправедливостта, на които те се чувстват жертви.“ Поуките от това занимание са многобройни. Някои са нарисували къща, откъсната от другите, и по този начин те като че ли искат да подчертаят, че са различни от другите и никога няма да бъдат действително част от обществото. След като рисуването приключи, членовете на асоциацията приканват участниците към дискусия, обясняват, изслушват, успокояват. Младежите могат да изразяват свободно чувствата си, без да се чувстват съдени или отхвърлени. Това е превенция по пътя на доброжелателността и съпричастността — ценности, които поразяват Неуша, докато заснема своя репортаж за Асма. Тъмната страна — това са лицата на младите хора, изложени на риск от радикализация. Сред тях има както момичета, така и момчета, и в техните погледи се чете безизходност. Асма познава добре техните изражения, понякога примирени или пасивни, понякога изпитателни. Именно за да прогони тези изражения, тя се бори заедно с други млади хора за свободата на изразяване на мнение в Тунис, за да могат тези отхвърлени от обществото хора да намерят най-сетне причина да живеят, вместо да умират или да убиват. „Гордея се много с тунизийската младеж“, казва Асма, която е възприела като свои целите на революцията: „Достойнство, свобода, работа“. Надеждата не я напуска. Нали четири организации на гражданското общество в Тунис вече бяха удостоени с Нобеловата награда за мир през 2015 г. за своята важна роля за успеха на националния диалог? „В страната вече ни сочат като пример“, се радва Асма. Бъдещето на Тунис се очертава светло.

Тунис, Тунис.
Актьор от трупата към „Фани Рагман Ани“
показва татуировката си, която изписва
„Свобода“ на арабски.

На следващата двойна страница: Тунис,
Тунис.
Жени, предимно от най-бедните квартали
на град Тунис, наблюдават младите актьори
и актриси, които изнасят представление на
улицата.

Лява и дясна страница, следваща двойна страница: Тунис, Тунис.

Улично представление с млади актьори и актриси, работещи с асоциацията „Фани Рагман Ани“. В пиесата става дума за революцията от 2011 г., както и за последвалото насилие.

Тунис, Тунис.
*Асма следи ателие по актьорско
майсторство.*

Тунис, Тунис.
Млад актьор по време на репетиция.

Тунис, Тунис.
Момче лежи върху клон на дърво. Някои
младежи, без работа и без перспективи
за бъдещето, се присъединяват към
радикални ислямски групировки.

Тунис, Тунис.
Асма с едно момче в националния музей
„Бардо“.

Тунис, Тунис.
Изглед към стария град.

Лява страница и горе на дясната страница:

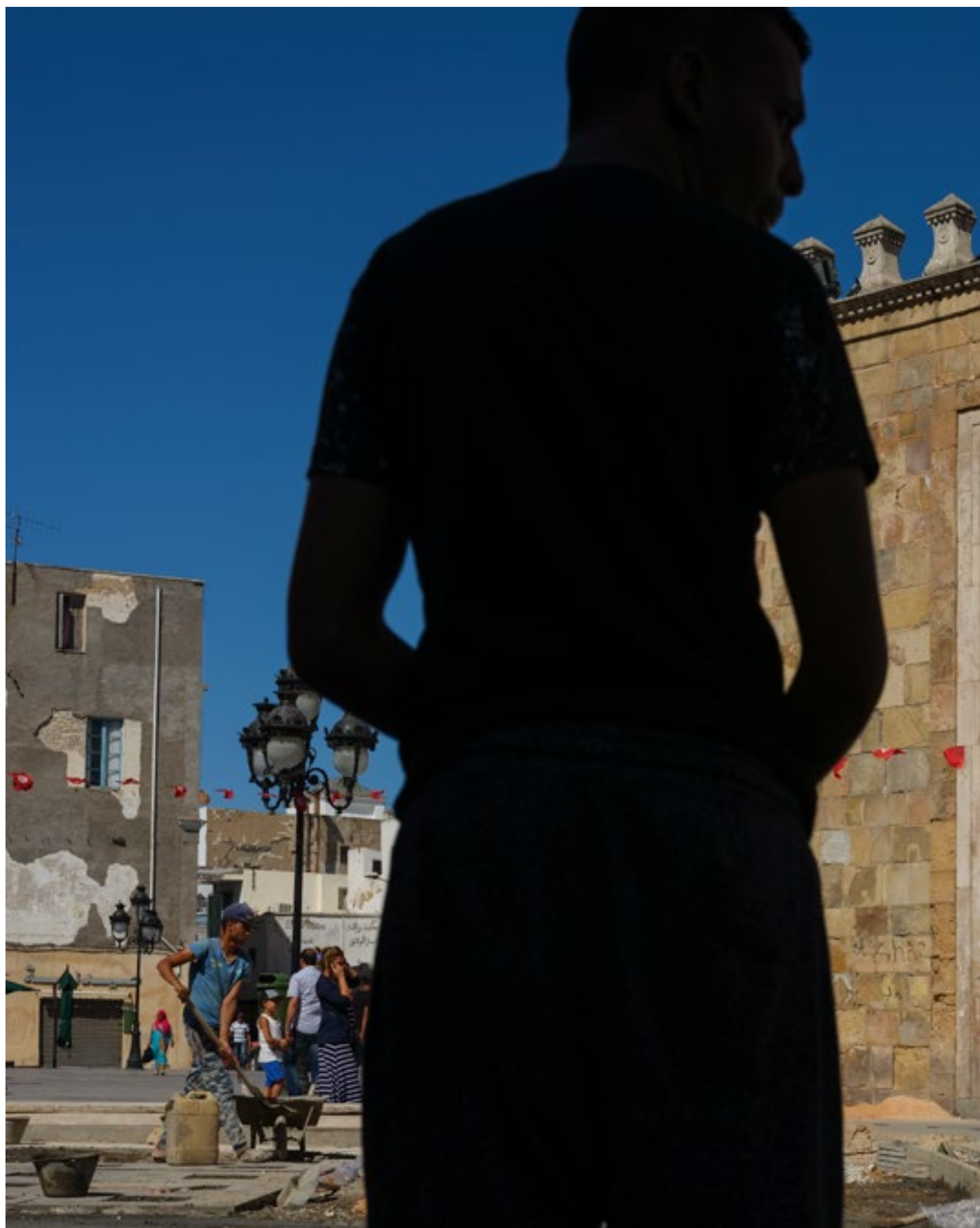
Тунис, Тунис.

Автобусът, с който деца и юноши от семейства със скромни доходи се придвижват до националния музей „Бардо“.

Дясна страница, долу: Тунис, Тунис.

Портрет на члена на политическата опозиция в Тунис Шокри Белаид под мост в центъра на града.

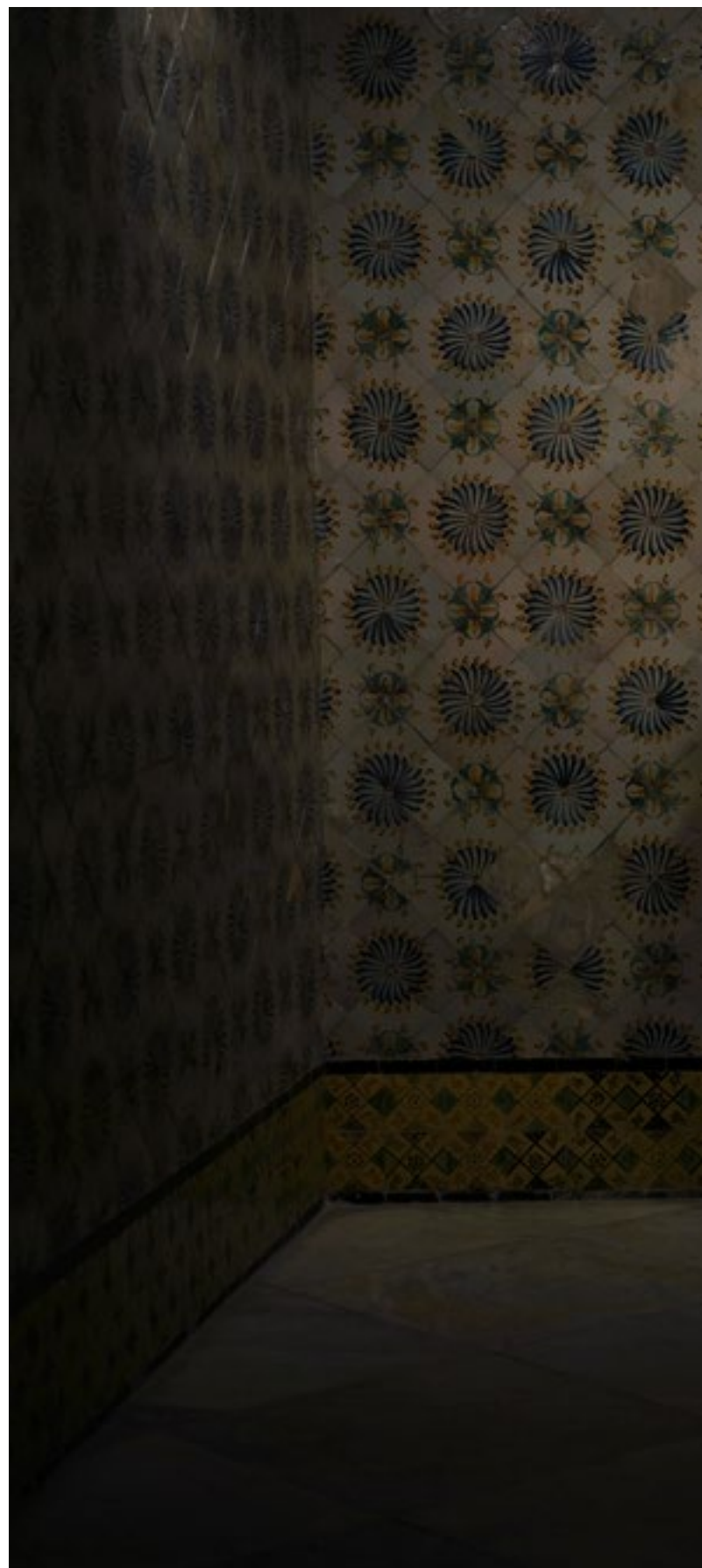

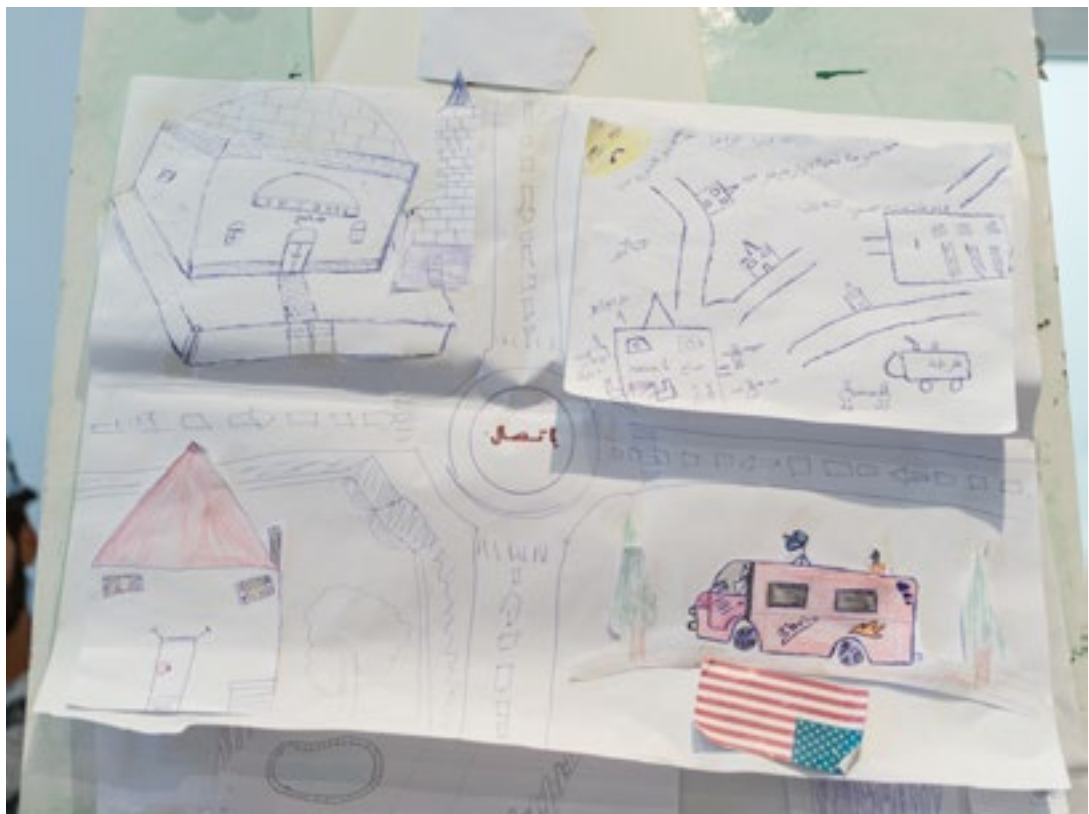

Тунис, Тунис.
В стария град (медина).

Тунис, Тунис.
Юноша в националния музей „Бардо“ по време
на едно от ателиетата, организирани от
асоциацията на Асма Кауеш.

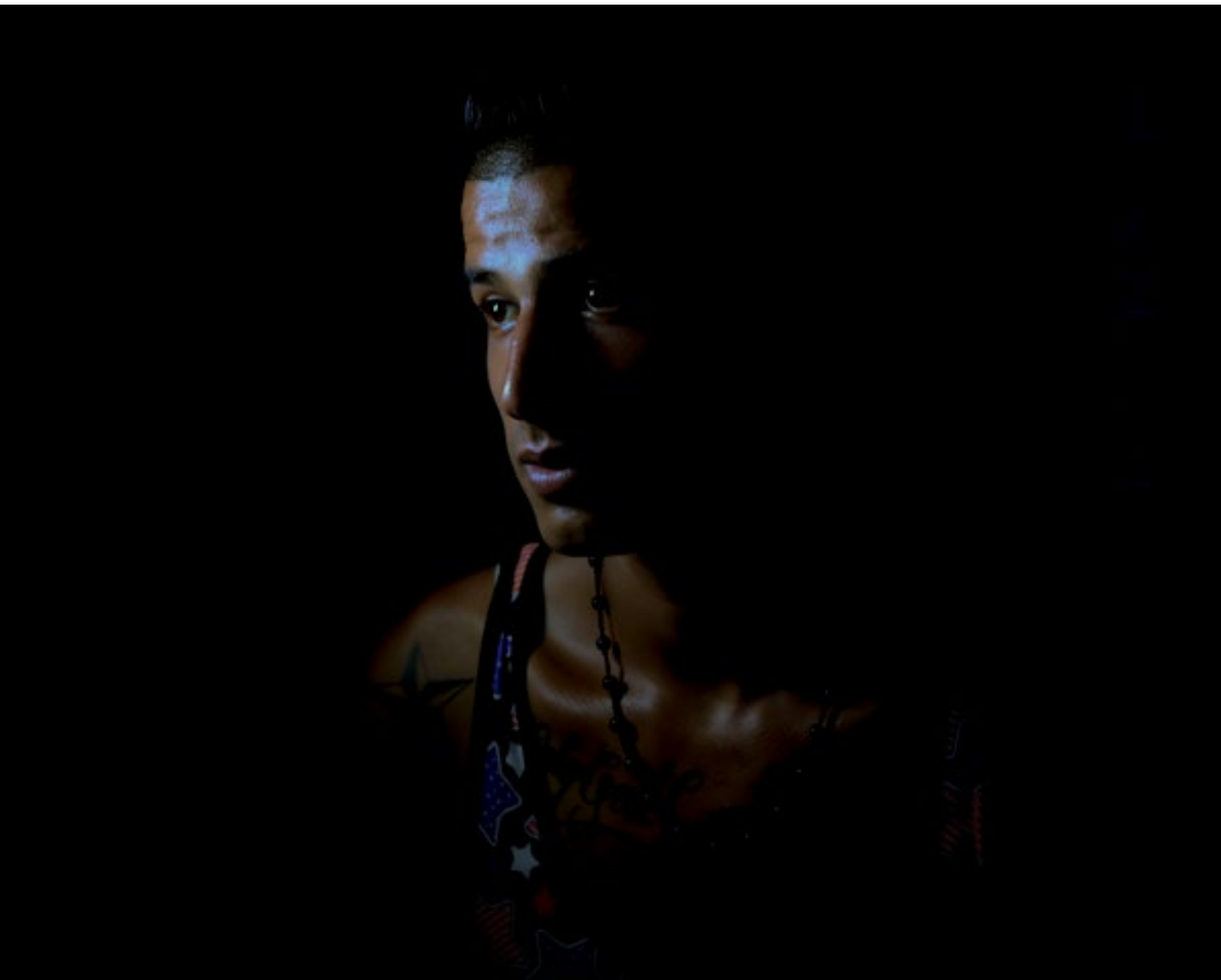

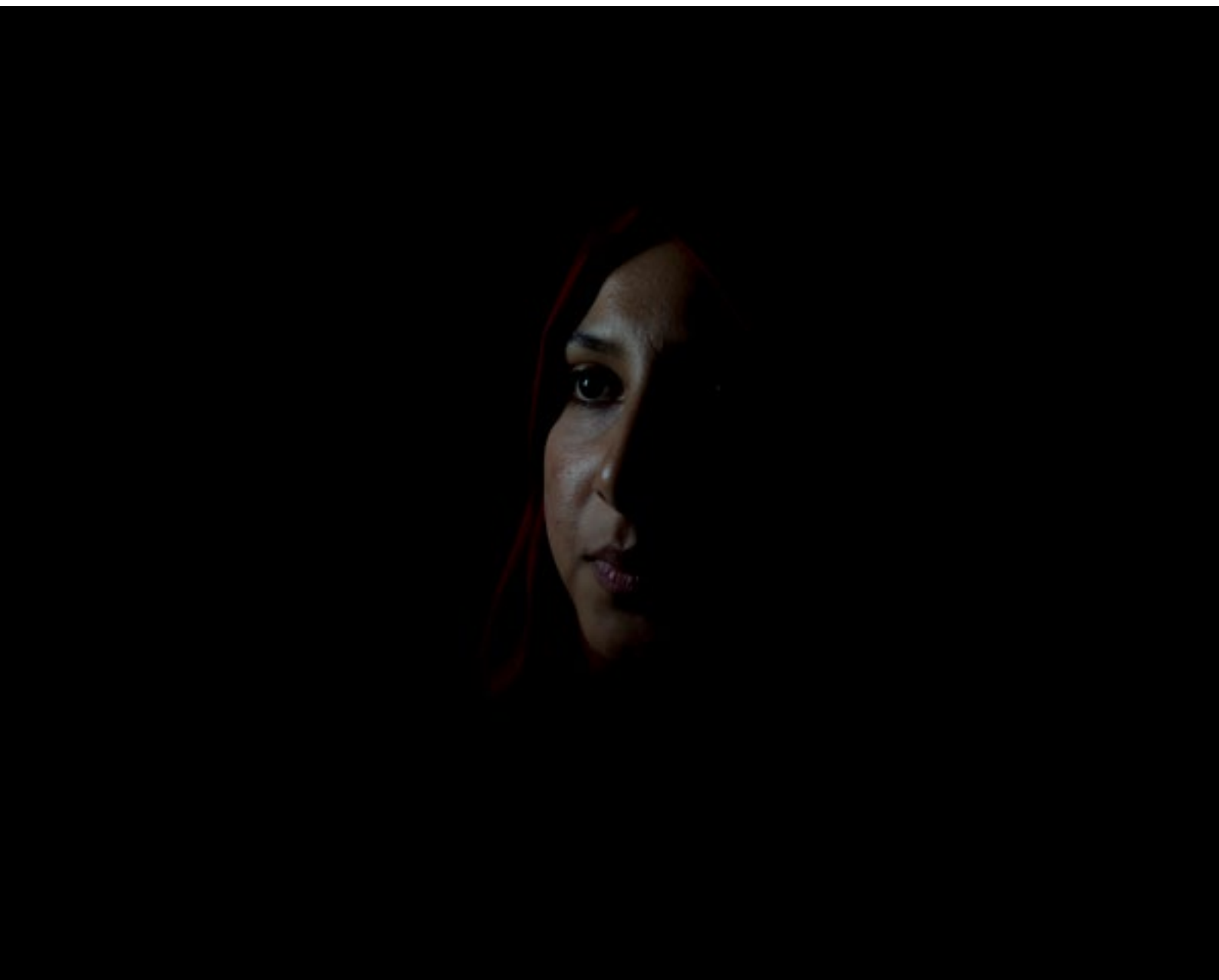

Лява и дясна страница: Тунис, Тунис.
 Младежи участват в ателие, организирано от асоциацията „Фани Рагман Ани“. На участниците се предлага да нарисуват къщата на мечтите си. След това те обсъждат своите идеи и са насърчавани да изразят това, което чувстват. Повечето от тях са нарисували огромни къщи, като по този начин осъждат неравенството и социалната несправедливост, на които се чувстват жертви. Един от тях е нарисувал къща, в която е сам. Друг казва: „Не мога да си представя идеалния град, защото не знам как би изглеждал той, дори и насън“.

Лява и дясна страница: Тунис, Тунис.
Портрети на млади хора, участващи
в ателиетата, организирани от „Фани
Рагман Ани“.

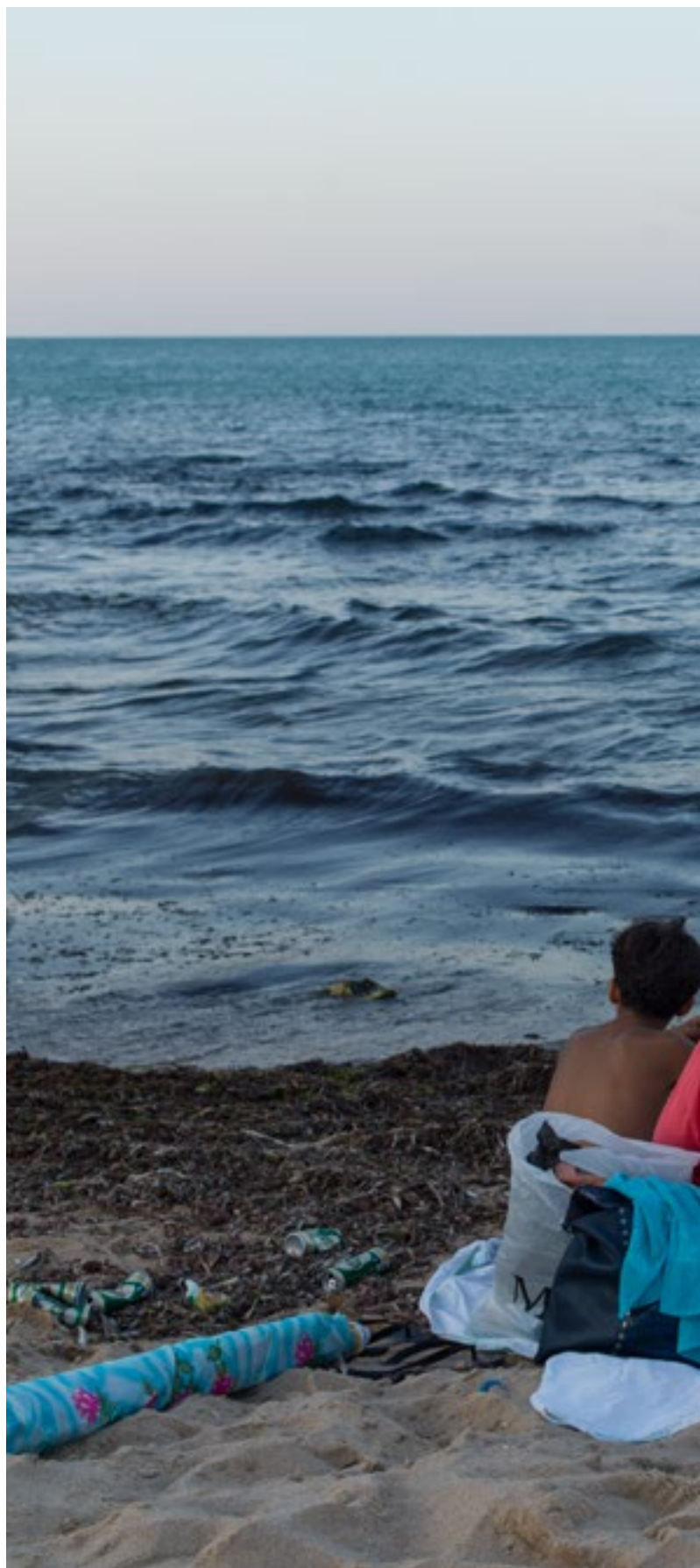

На следващата двойна страница: Тунис,
Тунис.
*Асма Кауеш по време на демонстрация срещу
корупцията в политическите среди.*

Тунис, Ла Марса.
Семейство на плажа на Ла Марса,
в североизточната част на столицата.

Амеха Меконен

Етиопия

Енри Цанай

Да го кажем в прав текст: в Етиопия цари терор! Управляващата коалиция от четвърт век насам нарушава правата на човека, както по времето на зловещия червен терор, марксистко-ленинската диктатура на полковник Менгисту и неговата хунта, към края на 80-те години на XX век. Този задущаващ климат, страхът, от който никога не можеш да се отърсиш, чувството, че постоянно си следен, подслушван, заплашван — това е ежедневието на Амеха Меконен, 45-годишен адвокат, който се бори сам, или почти сам, срещу всички.

Малцина са хората в Етиопия, които защитават немислимите за авторитарния режим свободи: свободата на мисълта, свободата на изразяване, свободата да се критикува, протестира, да се казва „не“. Албер Камю беше казал, че препълненият футболен стадион, сцената на театъра и вестникарската печатница са единствените места в света, където се чувства невинен. За Амеха, който не е виновен за нищо, съществуват само четири места, където се чувства в безопасност: в автомобила си, в своя офис на Съвета по правата на човека (единственото независимо сдружение за защита на правата на човека в Етиопия), в един семеен

хотел в Адис Абеба и в дома си, сред своите, в компанията на своята съпруга юрист и двете им дъщери на 7 и 4 години.

Албанският фотограф Енри Цанай го следва в течение на шест дни и отбелязва колко рискована е дейността на Амеха. „Исках да покажа надеждата, която той въплъщава за хората, които защитава и на които помага да излязат от затвора, блогъри и журналисти. Когато го виждаш в действие, се зареждаш с невероятна енергия. Същевременно исках да покажа живота му, ежедневната му борба, трудностите, с които се сблъсква. Като помага на хората в опасност, самият той се излага на опасност.“ Енри Цанай няма възможност да работи, както би желал. Налага му се да се примири с факта, че трябва да снима Амеха в затворени прос-

Етиопия, Адис Абеба. Август 2017 г.
В кабинета на Амеха Меконен, адвокат,
защитаващ правата на човека,
и стипендиант на наградата „Сахаров“.

Етиопия, Адис Абеба.
Натнаел Фелеке и Гетачеу Шиферау, блогъри
от колектива „Zone 9“.

транства. Заснемането на публични места е немислимо. Двамата комуникират съвсем ограничено по телефона, спазват дискретност. Амеха е много нервен. Също и Енри, който трябва да прикрива истинската цел на пребиваването си и мисли даже да казва, че е дошъл в Етиопия, за да снима животни. Адвокатът също разказва на фотографа, че наскоро е организиран акция за набиране на средства за своето сдружение в хотел в столицата. Всичко е било подготвено, когато нахлува полицията и възпрепятства мероприятиято.

И въпреки това Амеха Меконен не се крие от властите, което впечатлява неимоверно Енри Цанай. Той успява да се срещне с петима от деветимата блогъри и журналисти, които са прекарвали повече от една година в затвора. Амеха им е помогнал да излязат оттам, но те вече са без работа и съответно нямат никакви доходи. Нито едно предприятие не иска да ги наеме на работа, въпреки че обвиненията в тероризъм срещу тях са изфабрикувани. Режимът не гледа с добро око на тези, които протягат ръка за помощ на бившите затворници. Те разказват на фотографа за ужасните условия в затвора, в тесните килии, където са се задушавали. Амеха също представя на Енри една млада блогърка от групата „Зона 9“, която е била задържана и подложена на тормоз в продължение на 14 месеца. „Амеха реши веднага да поеме защитата ѝ“, подчертава фотографът. „Мислейки за своите дъщери, той не можеше да се примири с идеята, че един ден някоя от тях

може да преживее подобно нещо. Семейството е най-голямата му опора. Семейството му вдъхва смелост и е причината той да продължава непоколебимо да изпълнява мисията си. В моите фотографии исках също да покажа всичко това: куража на този човек, неговите тревоги и страхове, отдадеността му като адвокат и като баща.“ Енри Цанай изпитва неудовлетвореност, че поради съображения за сигурност не е успял да заснеме някои изключително добри снимки на Амеха. Фотографът обаче е дълбоко впечатлен от една от сцените. Веднъж, когато Амеха отива на среща с членовете на своя съвет, асансьорът се поврежда. Амеха винаги се придвижва с помощта на бастун. Този път му се налага да качи пеш всички етажи и той се изкачва, стъпало по стъпало, бавно, потропвайки с бастуна си по земята. „Това е идеалната метафора за илюстриране на борбата му за правата на човека.“

Защитникът на основните свободи Амеха не е смел само на думи. От ноември 2015 г. насам в Етиопия се извършват сериозни репресии от страна на централното правителство под контрола на тигрейците, едно от етническите малцинства в страната. Оромо, съставляващи етническото мнозинство, оспорват факта, че земите им биват отчуждавани в полза на чуждестранни компании. Отговорът от страна на правителството се изразява в многократни актове на насилие, което според „Амнести Интернешънъл“ е причинило смъртта на 800 души, а хиляди демонстранти са били произволно

Етиопия, Адис Абеба.
Амеха Меконен на път към офиса
си в квартала „Боле“.

Етиопия, Адис Абеба.
*Амеха Меконен отива в ресторант близо до
работното си място.*

задържани. Това положение се е влошило от 9 октомври 2016 г., когато правителството обявява извънредно положение. Извънредното положение е подновено през март 2017 г. и отменено на 4 август 2017 г. Междувременно обаче са задържани почти 30 000 души, между които много журналисти и опозиционни лидери. Малцината правозащитници, проговорили пред пресата, държат да запазят анонимността си. Задържаните хора си спомнят унизителния начин, по който са били третирани. „За полицейските служители не беше достатъчно да ни удрят, караха ни да пълзим по чакъла като змии, да гледаме срещу слънцето, да подскачаме стотици метри като кенгурата със завързани крака“, пише етиопският блогър Сеюм Тешоме, чийто разказ Емелин Вилбер предава във вестник *Le Monde Afrique* от 26 май 2017 г. Престъпленията, в които тези хора са обвинени? Те са заклеили корупцията по високите етажи на властта, незаконните сделки със земя в ущърб на изключените от разпределението на богатата. Те са протестирали срещу крещящите неравенства, срещу влошаването на условията на живот на най-бедните. Амеха, който критикува правителството, обаче отказва да го прави от перспективата на етнически антагонизми, които биха противопоставили управляващите тигрейци и останалите етнически групи. „Подобен подход е против убежденията ми“, твърди той. „За мен народът и управляващата групировка са две различни неща.“

Смелият мъж води трудна битка. Непресторено скромният („Има много други защит-

ници на правата на човека, заслужаващи да бъдат споменати преди мен“), но упорит адвокат не се предава и не отстъпва пред заплахите и скритите опасности. Той е непоколебим относно своите убеждения: „Боря се за свободата на изразяване. В нашата държава се случват изключително сериозни неща. На хартия конституцията ни е перфектна, що се отнася до правата на човека. Само че правителството не се чувства задължено да спазва този текст! Членовете на нашето сдружение са изложени на непрекъснат тормоз. Трима от тях редовно са в затвора. Не ми е известно някъде в света да има по-широко определение за „тероризъм“, отколкото в Етиопия. За сегашното правителство всички са потенциални терористи! Журналисти или опозиционни лидери, чието единствено провинение е, че изказват мнения, противоположни на мнението на правителството. Бих могъл да отида в затвора единствено защото разговарям с Вас. Живея постоянно със съзнанието за тази заплаха. Това не е пречка публично да осъждам нередностите. Надхвърлям обикновената си работа на юрист. Държа обществеността да научи дори и за най-малкото нарушение на правата.“

Амеха ясно вижда ситуацията. Той знае и най-малките подробности от своите случаи. Защитата на тези лица е като постоянна игра с огъня. Повечето от неговите клиенти са в затвора. Той ги посещава, неуморимо защитава техните права. Сред тях има британски, германски, норвежки граждани. Нищо не би било възможно без Съвета по

Етиопия, Адис Абеба.

Среща на блогъри от колектива „Zone 9“. От ляво надясно: Натнаел Фелеке, 30-годишен, задържан в продължение на една година и шест месеца; Атнаф Берахане, 28-годишен, арестуван през 2014 г. и задържан в продължение на 1 година и 5 месеца, Махлет Фантахун, 33-годишна, арестувана през 2015 г. и задържана в продължение на петнадесет месеца; журналистът Гетачеу Шиферау, 32-годишен, задържан многократно — неговото дело е висящо.

правата на човека, трима от чиито петима постоянни служители са адвокати, въпреки ограничените средства на сдружението. „Това, което правя, е законно“, изтъква още Амеха, „но зачитането на правата на тези, които защитавам, не е безпроблемно.“ Евфемистичен начин да каже, че неговият пряк и смел подход някой ден би могъл да му навлече големи неприятности. И въпреки това той продължава. Това е неговата мисия. Целта му е никой в Етиопия да не умира поради страх или отчаяние, поради малтретиране, поради самовластие, поради идеите си.

Ангажираността на Амеха с основните права започва през 2006 г. По това време той работи като юрист за правителството. Един ден управляващите искат необосновано да накажат известен професор поради изказванията му пред студенти. Амеха отказва да участва. Отказът му навлича репресии и неприятности, както и забрана за допълнително квалифициране в областта на правото и магистърска степен. Решението е взето. Той напуска работа, за да се отдаде изцяло на защитата на лица, преследвани съдебно заради техните убеждения. „Аз не съм политик“,

Лява страница:

Етиопия, Адис Абеба.
В адвокатската си кантора.

От ляво надясно, от горе надолу: Етиопия,
Адис Абеба.

В офисите на Съвета по правата на човека — портрети на хора, убити или ранени от органите на властта. До този момент никой не е бил обект на съдебно преследване за тези престъпления.

В кабинета на Амеха Меконен. През 2015 г. той се присъединява към Съвета по правата на човека в качеството на заместник-председател. Мотото на сдружението: „Всички права на човека за всички“.

Меконен Амеха в помещенията на Съвета по правата на човека.

добавя той. „Днес от мен зависят 36 лица, обвинени в тероризъм. В Съвета по правата на човека, където работя като доброволец, отговарям за три области: комитета за набиране на средства, комитета за връзки с чужбина и комитета за образование в областта на правата на човека.“ Въпреки всички тези отговорности, Амеха е спокоен винаги, когато е със своите близки. В погледа на своите дъщери Амеха вижда бъдещето на страната. Бъдеще, което той би желал да бъде мирно, щастливо, спокойно. „Изпълнен съм с надежда. Затова оставам в Етиопия.“ И добавя отново: „Не заслужавам това признание.“

Етиопия, Адис Абеба.
Махлет Фантахун и Атнаф Берахане.

Етиопия, Адис Абеба.
Изглед към града.

ning Model
to create
Change
to have new
Actions that
the changes
new Model
Attitude
new Actions
to build the
up the Model

Етиопия, Адис Абеба.
Натнаел Фелеке е прекарал една година
и шест месеца в затвора. „Имах
късмет“, казва той. След
освобождаването си от затвора успява
да намери работа. Това е стъпка, която
се оказва много трудна за другите
блогъри.

Лява и дясна страница: Етиопия,
Адис Абеба.
Амеха Меконен върху покрива на сградата,
в която се помещава Съветът по правата на
човека.

На следващата двойна страница: Етиопия,
Адис Абеба.
*Амеха Меконен в предградие на Адис Абеба
през късния следобед.*

Етиопия, Адис Абеба.
*Костюмът на Амеха Меконен, закачен
на шкаф в спалнята му.*

Етиопия, Адис Абеба.
Амеха Меконен и децата му гледат
телевизия.

На следващата двойна страница: Етиопия,
Адис Абеба.
Семейството на Амеха в двора на къщата
си, неделя следобед.

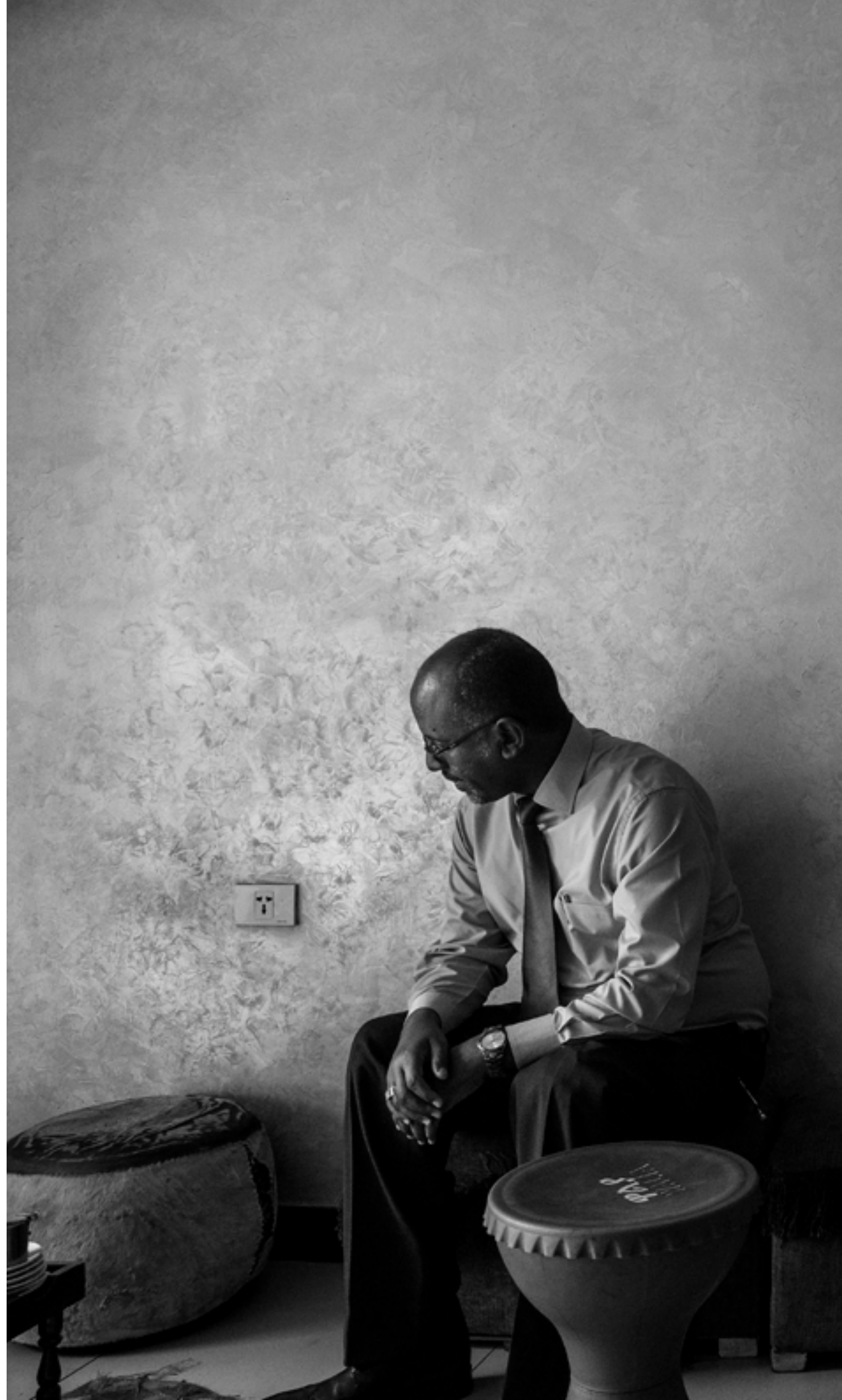
Етиопия, Адис Абеба.
В хола на Амеха Меконен.

Етиопия, Адис Абеба.
Амеха, съпругата му и по-малката им
дъщеря по време на семеен обяд.

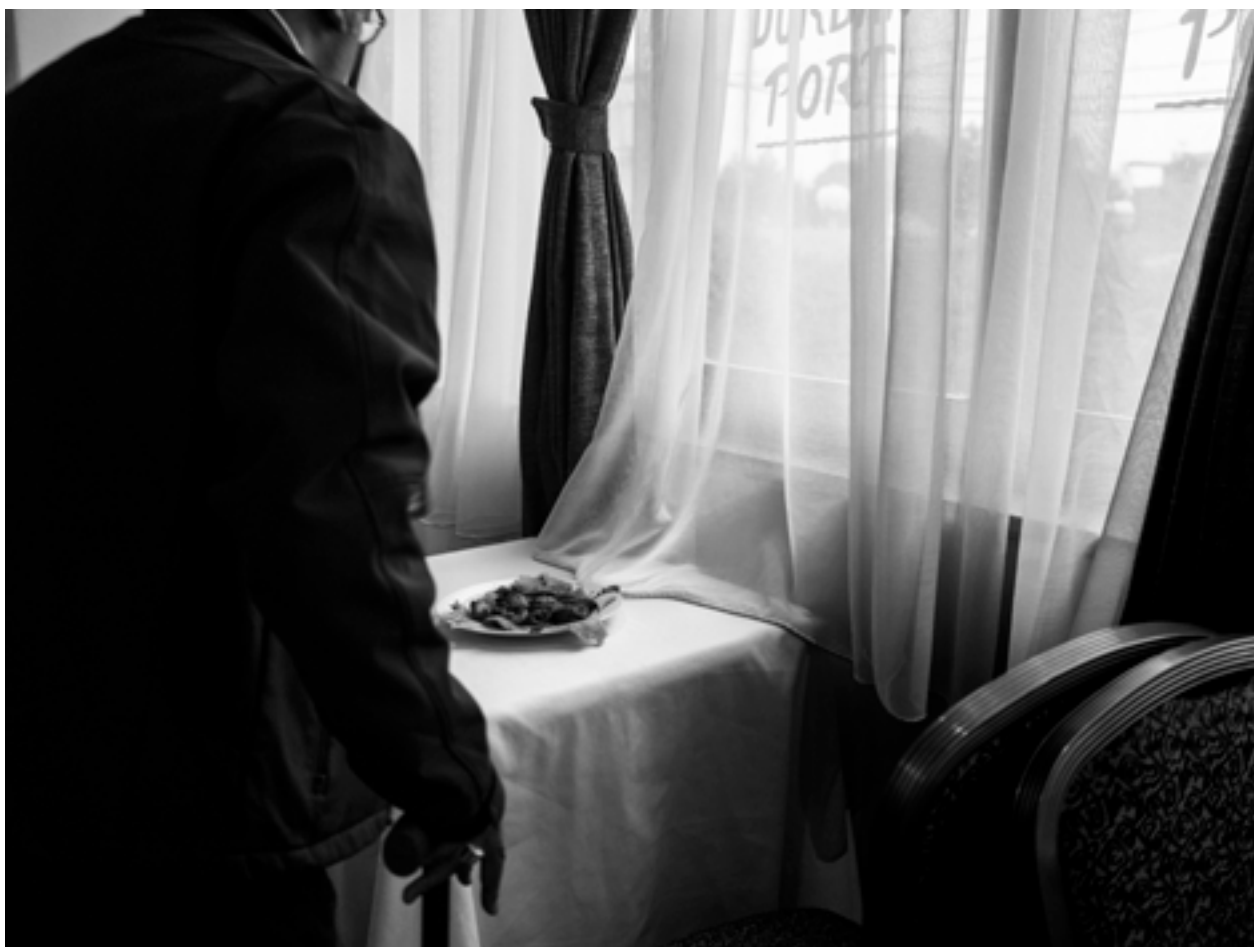
На следващата двойна страница: Етиопия,
Адис Абеба.
Амеха Меконен по време на обедната си
почивка в ресторант близо до своя кабинет.

Етиопия, Адис Абеба.
*Амеха Меконен шофира към офиса си
в квартала „Боле“.*

Етиопия, Адис Абеба.

Амеха Меконен в семеен хотел, в който идва често. Това е едно от малкото места, където той се чувства в безопасност.

На следващата двойна страница: Етиопия, Адис Абеба.

На покрива на сградата, в която се помещава Съветът по правата на човека.

Ядранка Миличевич

Босна и Херцеговина

Бике Депортер

За да опознаем Ядранка Миличевич, за да я разберем и да си дадем сметка за дълбочината на нейната ангажираност, първо трябва да си припомним ада, от който тя идва. Той се съдържа в няколко думи, зад които стоят над 200 000 мъртви. Обсадата на Сараево, клането в Сребреница. Войната на Балканите.

Мъченичеството на Босна и Херцеговина по време на гибелното възраждане на национализма сред развалините на бивша Югославия. Един от най-кръвопролитните и най-смъртоносните моменти през втората половина на XX век след падането на Берлинската стена и на съветския комунизъм. Никога няма да престанем да припомняме: между 1992 г. и 1995 г., на два часа със самолет от Париж и Берлин, на прага ни, в Европа се разгоря огнище на варварство, което тя не беше в състояние да потуши сама. Дори остави на САЩ инициативата за мирното споразумение от Дейтън, Охайо, през декември 1995 г., за да се прекратят междуетническите сблъсъци. Това е едно от първите неща, които поразяват Бике Депортер, фотографката, дошла да се срещне лице в лице с шейсетгодиш-

ната Ядранка. Тя говори, говори, говори. Не спира да говори, да разказва, да си спомня, убедена, че един от най-ефикасните начини човек да се бори за мир е като припомня внезапно настъпилите ужаси. Това беше вчера. Преди по-малко от двадесет и пет години. Едва едно поколение. И идеята, че всичко би могло да се повтори, ако не внимаваме, ако няма гласове, които да повтарят *ad nauseam* какво се случи в тази част на Балканите. Хиляди изнасилени жени, разселени против волята им мъже, жени и деца, нападнати, избити. Мащабно етническо прочистване, извършено в името на една отживелица — очистването на расата. Повсеместно насилие, извършено от паравоенни групировки и частни милиции, цивилни срещу цивилни, между тях братя, като вълци. И така, Ядранка е разговорлива, не спира да говори. Тя вярва в силата на думите срещу инерцията на забравата. Да споделяш истории, да ги предаваш отново и отново, това означава да не допуснеш

Босна и Херцеговина, Сараево, Август 2017 г.
Ядранка Миличевич, защитничка на правата на човека и стипендиантка на наградата „Сахаров“, посещава къщата на ромско семейство.

На предишната двойна страница:
Босна и Херцеговина, Вареш.
Елда Шишич, дъщерята на Лейла Омерович.

да изчезнат от колективната памет. Днес животът борба на Ядранка е разказан в седем книги и два филма. Без култ към личността, далеч не. Но за нея това е средство да реагира, чрез силата на примера да засили достоверността на своя начин на действие.

През 1992 г., в навечерието на конфликта, Ядранка живее в Сараево. Живее един нормален живот заедно със своя съпруг и двете си деца. „Работех в банка, бях част от средната класа. От самото начало на конфликта напуснах Сараево и потърсих убежище в Сърбия. От мига, в който станах бежанка, станах и борец за правата на човека. Не исках да чакам някой да дойде да ми помогне. Аз исках да помагам на другите. Трябва да кажа, че заминах с чувство на вина. Оставих съпруга си в Сараево. Не можех да стоя безучастна.“ Така през декември 1992 г. в Белград тя се присъединява към феминистката и пацифистка организация Women in black („Жени в черно“). Началото на една борба, която повече няма да спре. „Започнах своя нов живот“, спомня си Ядранка. „Това е единственият живот, който харесвам. С усещането, че съм изгубила тридесет години, първите тридесет години от своя живот.“ В „Жени в черно“ Ядранка създава връзки с други „пазителки на мира“, намиращи се в Италия, Испания, Германия и Унгария. Заедно те създават мрежи за взаимопомощ в подкрепа на малтретирани жени. Събират и обменят опита на жени, които живеят в зони на конфликт, като Босна и Хърватия, и които

Ядранка нарича свои приятелки. „Издадохме материали на английски, подкрепени със свидетелски разкази.“ Все същата натрапчива мисъл, винаги същият лайтмотив: да са публикува, за да не се забравя, да се говори, за да се съхрани мирът. Така Ядранка участва в основаването на CURE Сараево, феминистка и активистка неправителствена организация (НПО), чиято цел е да насърчава равенството между половете и да работи за положително развитие на обществото чрез образователни и културни програми. Ядранка помага за създаването на местни организации на CURE и предоставя обучения, за да се даде възможност на хората сами да посрещат материалните си нужди. В малки групи хората научават как да продават мед или ароматизирани с лавандула възглавници, разменят си съвети и инструменти, за да продължат да съществуват в една среда, в която, дори и след войната, жените са маргинализирани. Особено жените от ромски произход. Именно това битие на страдание кара Ядранка да се присъедини към CARE, друга НПО, която е посветена изцяло на подпомагането на жени — жертва на дискриминация.

CURE и CARE; животът на Ядранка е съсредоточен в тези две организации, чиято дейност в Босна и Херцеговина, в Сърбия и Черна гора ръководи основно тя. Активистка на 100 %, 24 часа в денонощието. Няма личен живот, няма частен живот. В живота ѝ няма място за друго освен за работа на място, за обучения, разра-

Босна и Херцеговина, Вареш.
Ядранка посещава Лейла Омерович, която
живее в отдалечено село близо до Вареш.
През 2014 г. къщата на Лейла е била
частично разрушена от наводнение.
Фондацията „CURE“ ѝ оказва помощ чрез
събирането на средства за ремонт на
къщата ѝ, но те все още не са достатъчни,
за да започнат ремонтните дейности.

Ядранка Миличевич

ботване на проекти и изготвяне на споразумения, за да се получат преди всичко помощи от Европейския съюз. „Никога не виждаме майка си“, споделя един от нейните синове. Непрекъснато пътува, за да провежда семинари. „Това е нейният живот“, подчертава Бике Депортер. „Това е единственото нещо, което има значение. Тя не иска да нарича хората, на които помага, „бенефициенти“. По-голямата част от тях в крайна сметка стават нейни приятели.“ Може да се каже, че те са другото, ако не и същинското ѝ семейство. „Заедно тръгнахме от Сараево, за да обиколим редица

съседни села“, добавя фоторепортерката. „Това беше много важно за Ядранка. Тя искаше да я снимам на тези места. Също така всяка година в края на месец юли тя отива в Сребреница с много членове на фондация CURE и „Жени в черно“, за да посети мемориала на жертвите. Тя държи на всяка цена да се запази споменът за зверствата.“ Ядранка потвърждава със сериозност: „Исках да покажа на Бике тези места. Някои хора, които познавам, са загубили цялото си семейство. Един от моите приятели е загубил петдесет и шест от своите близки.“ Благодарение на иници-

ативата на жени като Ядранка осем години след клането, т.е. през 2003 г., беше открит мемориалът „Сребреница—Поточари“. „Опитваме се да убеждаваме правителството да изгражда мемориали. Също така помагаме на самотните жени, на вдовиците от войната, да отстояват правата си. И разбира се, търсим телата на изчезналите. Списъкът на жертвите в мемориала „Сребреница—Поточари“ съдържа

8372 имена, но тленните останки само на 6800 души са открити и идентифицирани. Вдовиците и майките чакат истински да се простят със своите изчезнали близки. Дори след всички тези години ситуацията продължава да бъде много болезнена. Как да се върнеш към нормален живот, когато ги няма загиналите?“

За Бике Депортер този репортаж не е лесен. Тя се възхищава и изпитва дълбоко уважение към Ядранка, към нейния ангажимент на активист без почивен ден, към нейния начин да практикува безкомпромисен феминизъм, нейното упорство в стремежа ѝ жените да бъдат отново овластени, да им се даде възможност да поемат живота си в свои ръце, да бъдат независими, да се радват на пълни и цялостни права. При все това фотографката е трябвало да се адаптира към това, което Ядранка ѝ разреши да види. Навсякъде, където пътува, в САЩ или в Египет по време на революцията, Бике се стреми да създаде интимна връзка с хората, които застават пред нейния обектив. За Бике снимката е разговор. „Връзката с хората е най-важното“, смята Бике. „Често те не искат да бъдат снимани. В Босна се опитах да обясня своя подход на Ядранка, тъй като тя се притесняваше, че ще покажа бедността на техните жилища. Последната нощ можах да направя това, което исках. Аз предпочитам така. Да седна на леглото на хората, които са ме приели в дома си. Да остана сама с едно семейство. Да създам атмосфера на доверие, която да подтикне към споделяне“.

В снимките на Бике има много човечност. Това е Лейла, която живее изолирано

в едно село. Изнасилена по време на войната, бита от своя съпруг, изоставена от семейството си; животът ѝ е изпитание. „Нейната смелост ѝ даде силата днес да бъде щастлива“, държи да подчертае Ядранка, говорейки с обич за младата жена. С посредничеството на CURE тя ѝ е осигурила шевна машина, която ѝ дава възможност да изработва и продава своите изделия. През 2014 г. къщата на Лейла е наводнена. Неправителствената организация на Ядранка отново се намесва, за да помогне на младата жена и да я отдалечи от непрестанно заплашващата я несигурност. Такова е ежедневието на тази неуморна жена. В CARE, независимо дали е в Сараево, Черна гора или Сърбия, тя се е посветила на подпомагането на жените от ромски произход. В 17 ч., когато приключва с първия си работен ден, тя продължава с дейността си за CURE. „Досега сме помогнали на 15 000 и жени от ромски произход и румънки. Дали сме им възможност да отидат на лекар, да си направят мамография. Събираме средства, за да финансираме училища, за да могат най-нуждаещите се да запазят своите жилища.“ Докато силите ѝ позволяват, нейният ритъм на живот ще бъде този. „Борбата, грижата за другите ми позволи да оцелея“, заключава Ядранка.

Босна и Херцеговина, Вареш.
Елда Шиич, дъщерята на Лейла Омерович.

На следващата двойна страница: Босна и Херцеговина, Високо.
Къщата на Мирсада Бешич е единствената в района, в която има
течаща вода. Съседите идват, за да се снабдят с вода.

Босна и Херцеговина, Високо.
Харун с кравата на семейството Бешич.

Босна и Херцеговина, Вареш.
Лейла Омерович и нейното семейство в една градина.

Босна и Херцеговина, Соколац.
Ядранка разговаря с млада феминистка,
Йована Болянич, и нейния баща, Богдан.
Йована и Ядранка са се запознали на едно от
ателиетата, провеждани от Ядранка.
Йована е учредила правозащитната
организация Art Queer. Първоначално бащата
и братът на Йована са се противопоставяли
на нейната дейност и тя е участвала
скришно от тях в събранията. Сега бащата
на Йована я подкрепя в по-голяма степен и за
първи път е разрешил на Ядранка да посети
семейната им къща.

На следващата двойна страница: Босна
и Херцеговина, Соколац.
Йована Болянич в стаята си, която
е мястото, където тя се чувства свободна
да бъде такава, каквато е. Тук тя държи
много неща, включително своето знаме
с цветовете на дъгата, което тя въпреки
всичко продължава да крие от брат си
и баща си.

На предишната двойна страница: Босна и Херцеговина, Соколац.
Йована носи червената си престилка, която ѝ е спомен от участието в ателието, проведено от Ядранка преди седем години. Оттогава двете жени поддържат контакт. Градът, където е израснала Йована, е много консервативен; тя казва, че е първото момиче в града, обуло дънки.

Горе: Босна и Херцеговина, Сараево.
Ася, сътрудничка на Ядранка.

Босна и Херцеговина.
Ядранка на път към мемориала
„Сребреница—Поточари“.

На следващата двойна страница: Босна
и Херцеговина, Сребреница.
Всяка година Ядранка посещава мемориала
„Сребреница—Поточари“ заедно с членове на
фондацията „CURE“ и на организацията
Women in black („Жени в черно“), за да
отбележат геноцида.

Босна и Херцеговина.
*Ядранка пътува из Босна, Сърбия и Черна
гора, за да провежда своите ателиета.*

Босна и Херцеговина, Сараево.

Ядранка разговаря с Мейра, която хората наричат „майка Мейра“. Мейра е загубила своя съпруг и двете си деца по време на войната. През 1998 г. членовете на семейството ѝ са хвърлени в затвора и впоследствие убити. Годици наред тя се опитва да намери гробовете им. Понастоящем тя помага на други семейства да издирят изчезналите си роднини.

На следващите две двойни страници: Босна и Херцеговина, Какан.

В къщата на Нуна Земина Вехабоич. Нуна е дала началото на проекта „Center for Mother Hope“ съвместно със своя приятелка, но понастоящем го ръководи сама. Тя е също член на общинския съвет и е ангажирана със защитата на ромите в Какан. Над 2600 от тях живеят в един от кварталите на града.

Най-горе на дясната страница
 и следващата двойна страница:
 Босна и Херцеговина, Какан.
В къщата на Нуна Земина Вехабович.

Босна и Херцеговина, Сараево.
В къщата на ромско семейство.

На следващата двойна страница: Босна и Херцеговина,
Сараево.
Ядранка вкъщи.

Те защитават нашите свободи

Ерик Фоторино

Права на човека Три прости думи, зад които обаче се крие много. Три прости думи, които без оръжие спират човешкото същество да не се превърне в свой собствен унищожител. Колко много идеали и битки, колко лица на страдание, заличени от света на живите, колко харти, резолюции, протоколи и пактове, конвенции и петиции, надежди и борби срещу произвола се крият зад този израз! А на колко места по нашия свят силата на правото най-накрая е взела превес над правото (или неправдата) на по-силния?

Не бива да се забравя, че тези победи никога не са гарантирани, че завършват с чувството как „това не трябва никога вече да се повтаря“, което обаче не трае дълго. Така въпреки най-тържествените документи, с които народите поемат обещания, през XX век следват геноцид след геноцид, макар още в преамбюла на Всеобщата декларация за правата на човека

от декември 1948 г. твърдо да се заявява: „че пренебрегването и неуважаването на правата на човека доведоха до варварски деяния, които потресоха съвестта на човечеството, и че създаването на един свят, в който хората ще се радват на свобода на словото и убежденията си и ще бъдат свободни от страх и лишения, бе провъзгласено за най-съкровения стремеж на човека“. В същия смисъл в член 1 от този документ четем думите, носещи отпечатъка на Елинор Рузвелт и френския юрист Рене Касен: „Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права.“ Но Холокостът е последван от масовите убийства в Камбоджа, извършени от Пол Пот и Червените кхмери, геноцида в Руанда и извършените от сръбски войници масови убийства на босненци в Сребреница. И още убийства в Латинска Америка, в Дарфур, Демократична република Конго, Ирак, Йемен и Сирия — списъкът не е изчерпателен — продължават да рушат тези основни

На предишната двойна страница:
Мойзес Саман. Либия, Зауия, 2011 г.
Поддръжник на Кадафи показва портрет на диктатора.

Лари Тауъл Палестински територии,
Газа, 1993 г.
Деца играят с пластмасови пистолети.

права на човешката личност, които международната общност обаче продължава да утвърждава като всеобщи, неотменими и неделими, независимо от цената.

Ако трябва да се направи списък на сериозните нарушения на правата, извършени от човека спрямо човека, може да се посочат три вида мащабни репресии, съществували паралелно след края на Втората световна война. В началото беше държавният комунизъм, тоталитарен и империалистически, със съветския Гулаг и неговите затворници; потушаването от Москва на въстанията в страните — сателити на бившия СССР — Будапеща през 1956 г., Прага през 1968 г., както и китайската културна революция със своите един милион жертви между 1966 и 1968 г., без да се забравя смазването на студентските бунтове на площад „Тяньанмън“ и масовите убийства на мирни тибетци. Последваха колониалните войни, които от Виетнам до африканския континент покосиха големи групи от цивилното население, превръщайки децата в пушечно месо, а жените в сексуални предмети и принуждавайки милиони цивилни да поемат пътищата на изгнанието. Разбира се, тук се включват войните във Виетнам, но също и войната в Алжир, която навремето се считаше за случай на обикновени размирици. Накрая дойдоха диктаторските режими в Латинска Америка: от Варгас в Бразилия до Пиночет в Чили, като не се забравя военната хунта на генерал Видела в Аржентина. През 70-те години на XX век тези режими извършиха най-потресаващите нарушения

Алекс Уеб
Никарагуа, Пуерто Кабесас, 1992 г.
Дете от малцинството москито.

на правата на човека. Кой може да забрави младежите от опозицията, които бяха хвърляни в морето от хеликоптери, или упоритата борба на майките от „Пласа де Майо“ (наричани от военните „лудите от „Пласа де Майо“), които се опитваха да намерят своите деца, отвлечени през дългия мрак на аржентинската диктатура? През 1992 г. тези смели майки получиха наградата „Сахаров“ — награда, която тази година чества тридесетгодишнината си.

Достатъчно е впрочем да прочетем имената на нейните лауреати, за да разберем до каква степен борба за правата на човека се води по всички фронтове: зачитане на демокрацията, гарантиране на свободата на мисълта, борба срещу изтезанията и срещу всички форми на дискриминация, осъждане на произволното лишаване от свобода на религиозна, расова, политическа основа или на основа на сексуалната ориентация. Това престижно отличие, присъдено за първи път през 1988 г. на Нелсън Мандела и Анатолий Марченко (посмъртно), не е единствено начин за Европейския парламент да защитава основните права. Целта му е също да подпомага мъже и жени, които поемат изключителни рискове, за да разширят пространството на свободите в своите държави. Често пъти привличането на внимание върху тях е и начин те да бъдат защитени от враговете им

На следващата двойна страница: **Хироджи Кубота**
Северна Корея, Чхънджин, 1986 г.
Огромн портрет на президента Ким Ир Сен
на входа на металургичния комплекс в Кимчхък.

и да им се окаже видима подкрепа, тъй като защитата на свободите и демокрацията на почти всички географски ширини е опасна дейност, за която много активисти плащат с живота си. Сред лауреатите на наградата „Сахаров“ са герои, които дотогава са били непознати, но са станали символи на някаква борба. Такива са д-р Денис Муквеге, спасил в Демократична република Конго много зверски осакатени жени, пакистанското момиче Малала Юсуфзай или двете млади жени язиди от Ирак — Надя Мурад и Ламия Ажи Башар, избягали от най-ужасните злодеяния на ИДИЛ, преди да поемат факела на борбата срещу трафика на жени. Присъждана на майки, творци, художник, местни активисти срещу изтезанията или борци за мир, представители на етнически малцинства, а също на Организацията на обединените нации в качеството ѝ на институция, наградата „Сахаров“ от самото начало възприема разнообразен и смел подход, за да утвърди човешкия образ на тези, които се борят срещу безчовечието.

От първото десетилетие на новия век няма голямо протестно движение, което да не е възникнало в отговор на нарушаване на правата на човека и достойнството на хората. Арабските революции може би нямаше да избухнат, ако на 17 декември 2010 г. в Сиди Бузид, Тунис, младият уличен търговец Мохамед Буазизи не се беше самозапалил в знак на отчаяние и обвинение срещу несправедливата система, създадена от Бен Али и неговия клан. Без своята количка и везна той беше докаран

до ницета. Дълбоките корени на конфликта в Сирия могат да се търсят в изтезанията на тринайсетгодишни деца, писали по стените на Дамаск „Махай се, Башар!“. Впоследствие президентът на Сирия потресе света с други убийства, насочени срещу собствения му народ, като дори неведнъж използва химическо оръжие с газ зарин, за да репресира хиляди невинни хора — в Гута през 2013 г., а четири години по-късно в Хан Шейхун в северозападната част на страната. Случилото се в града-мъченик Алепо в края на 2016 г. показва, ако това въобще е било под съмнение, безчовечието на правителствените сили при съучастията на Русия. Между хилядите изображения на бедствието в паметта на световната общественост се е запечатал и образът на Анас ал-Баша, „клоуна на Алепо“, който развеселяваше децата по време на бомбардировките и който беше убит от въздушен удар на „място на най-черна тъма и най-страшни опасности“ по думите на брат му на погребението.

Пътят не свършва дотук. Демократична република Конго е редовен свидетел на масови убийства от страна на милиции и на армията в атмосфера на неяснота и пълна безнаказаност. Нападения, побои, отвличания, разселвания — неизброими са вече нарушенията на правата на човека в тези държави от Африка, в които въоръжените конфликти от дълги години са част от ежедневието: от Нигерия до Камерун — под тормоза на групата „Боко Харам“, и от Мали до Сомалия, Судан и Чад. Да не

забравяме, че от Втората световна война насетне над шест милиона души загубиха живота си на изток от Конго, в региона на Големите африкански езера, с което този регион става едно от най-смъртоносните места в съвременната история.

Що се отнася до Латинска Америка, тя остава едно от местата в света, където човешкият живот не струва много. „През 2016 г. централноамериканският „северен триъгълник“ — Гватемала, Ел Салвадор и Хондурас — е един от регионите в света, характеризиращи се с най-много насилие,“ както се изтъква в последния доклад на Амнести Интернешънъл. „Броят на убийствата там е по-висок, отколкото в повечето конфликтни райони на планетата. В Ел Салвадор броят на убийствата е 108 на всеки 100 000 жители и е сред най-високите в света.“ В Колумбия положението се подобри след споразумението, постигнато между правителството и партизаните от FARC (Революционни въоръжени сили на Колумбия), което доказва, че все пак е възможно примирие между враждуващи от петдесет години страни. Венесуела обаче затъва в диктатурата на президента Николас Мадуро на фона на икономическата криза, заглушаването на демократичните институции и репресиите срещу членовете на опозицията.

Картата с най-отявлените и неотдавнашни нарушения на правата на човека би включвала още и не толкова известните репресии срещу общността мон в Лаос

Кристофър Андерсън
Чили, Сантяго, 1995 г.
*Военен парад в чест на Аугусто Пиночет пред
президентския дворец.*

и малцинствата в Туркменистан — държава, която упорито отхвърля каквито и да е проучвания относно свободите на своите граждани. И накрая, както знаем, Средиземно море се превърна в гробище на мигрантите, идващи от Либия, Сирия, Йемен, Судан или Мали, като подобни трагедии изглежда няма скоро да престанат. Трябва да споменем и всички нарушения, оставащи извън медийното внимание, да споменем и защитниците на свободите, които остават невидими за информационното общество.

Означава ли този безкраен каталог на страдания и на поражения, че положението с основните права продължава да се влошава? Нещата не са толкова прости и поради това не са толкова мрачни. За какво става дума? Бившият френски посланик за правата на човека Франсоа Зимре дава следното ясно и безпристрастно определение на това понятие: „Правата на човека не са нито въпрос на морал, нито дори на ценности“, пише той. „Зачитането им не е въпрос на символизъм, още по-малко на възмущение. Това са права, възникнали в резултат от политически компромиси, и следователно те не са идеални. Това са права, които съществуват или не, и които се прилагат или се нарушават. Правото на защита от изтезания, правото на справедлив процес, правото на равен-

ство между мъжете и жените, правото на децата да изживеят детството си. Всички тези права допринасят за зачитането на човешкото достойнство; тази цел им дава морална сила.“ (Zimeray, F., *J'ai vu partout le même visage. Un ambassadeur face à la barbarie du monde* („Навсякъде видях едно и също лице. Един посланик срещу варварството по света“), Plon, Paris, 2016).

От тази гледна точка правата на човека не са преставали да се развиват от времето на Нюрнбергския процес (1945—1946 г.), когато ръководителите на нацисткия режим са изправени пред Темида, до създаването през 2002 г. на Международния наказателен съд (МНС), представляващ апогей на универсализма. Разбира се, не може да се каже, че през последния половин век не е имало трагични кръвопролития. Правата обаче непрекъснато биват допълвани и нови права се добавят към тези в тридесетте члена, съдържащи се във Всеобщата декларация за правата на човека от 1948 г., в която не се споменава нищо за положението на децата. С течение на годините са договорени нови форми на защита на бежанците и лицата без гражданство, жените и децата. На равнището на Организацията на обединените нации, Съвета на Европа и на други международни форуми са провъзгласени икономически, социални и културни права, а борбата срещу дискриминацията е засилена и развита в подробности. Що се отнася до МНС, трябва да се признае напредъкът, който представлява създаването на орган, борещ се за предо-

На предишната двойна страница:
Томас Дворжак
Русия, Грозни, 2002 г.
Момиче с балони на фона на разрухата,
причинена от двете войни в Чечения.

твърдяване на потенциални престъпления, в сравнение с останалите специални съдилища, като тези за Руанда и бивша Югославия, които се появяват постфактум след настъпилите трагедии — в противоречие със самото понятие за право.

Във връзка с последните достижения трябва да се спомене и допускането на правото на намеса в периода 2004—2005 г., което международното право признава изрично чрез следния израз: отговорност за защита. В същото време наред с този значителен напредък има и отстъпление в това отношение — след международната интервенция в Либия. В тази страна западните сили превишиха предоставения им законен мандат, като провокираха рязка промяна на режима на управление. Не е сигурно дали правото на намеса ще продължи да съществува непроменено като концепция след авантурата в Либия, дори и да приемем, че намесата в тази държава е била наложителна.

Авторитарните режими постоянно нарушават правата на човека, но понятието за тези права днес е изложено и на един сериозен риск: оспорването на принципа на универсалност. Много азиатски и арабски държави, но също и САЩ се стремят да намалят обхвата на правата на човека в името на културните различия и извънредните обстоятелства, които според тях обосновават адаптирането и дори отмяната на тези права, привеждайки спорни аргументи, че става дума за специфика. Така например понятието „азиатски ценности“, въведено

в теоретичен план от бившия малайзийски министър-председател Махатир ибн Мохамад, се изтъква и от китайските органи с твърдението, че специфичните местни особености са по-висши от международните стандарти. „Според аргумента за тези особености гражданските свободи и политиките са по-несъществени в сравнение със свободите и политиките, основани на принципа произвеждай, потребявай и се подчинявай“, пише Франсоа Зимре. С други думи, има права на човека и права на човека, двойни стандарти и двойни мерки, състезание между стандартите, при което предимство имат националните правила в името на традицията, обичаите, на идеята всеки да властва в собствения си дом и да бъде сам за себе си. Същото желание за стесняване на принципа за универсалност на тези права се наблюдава при ръководителите на мюсюлманските държави от Организацията за ислямско сътрудничество. Ислямската харта за правата на човека, обявена през 90-те години на XX век, създава неравенство между носителите на тези права в зависимост от това дали са мъже, или жени. Но тези опити не са характерни единствено за авторитарните режими. Без да отричат основните права, САЩ при управлението на Джордж У. Буш и на Доналд Тръмп от своя страна ограничават тези права с практики, обосновани според тях от по-висши каузи. Изтезанията, използвани от американската армия в Ирак, или лишаването от свободи в затвора в Гуантанамо са пример за този релативизъм. Дали обаче в името на едно

право човек безнаказано може да жертва друго право?

Понятието за универсалност се оспорва и от три африкански държави — Южна Африка, Гамбия и Бурунди, които изразиха желанието си да се оттеглят от МНС (по-точно от Римския статут) под претекст, че Съдът в Хага взема на прицел основно африканските лидери. Това е едно тенденциозно обвинение, което показва преди всичко безнаказаността, от която много от тях са се възползвали десетилетия наред. „Африканският съюз продължава да призовава държавите да пренебрегнат международното си задължение да задържат суданския президент Омар ал-Башир, издирван от МНС за геноцид“, критикува Амнести Интернешънъл. „През май 2016 г. Уганда не задържа и не предаде Ал-Башир на МНС, като така не изпълни задължението си спрямо стотици хиляди лица, убити или разселени по време на конфликта в Дарфур.“

Тези тенденции показват, че всеобщите права на човека понастоящем трябва да се изправят срещу два все по-силни противника: суверенитета на общностите и груповата идентичност. Съществува голяма опасност индивидът да бъде отречен в името на тези рестриктивни подходи, да се забрави, че съществуват права, които се предоставят на всеки индивид с единствения мотив, че е живо същество и гражданин на света, пълноправен член на човешката общност. И все пак битката не е загубена. Тази борба се води всяка секунда и укрепва благодарение на всички онези, които — независимо от това къде живеят, къде страдат — дават своя принос в общия градеж. Такъв е примерът на тридесетимата лауреати на наградата „Сахаров“, които от тридесет години насам отварят вратата на надеждата и не позволяват тя да се затвори. Защитата на правата на човека — това е преди всичко защитата на защитниците на правата на човека.

Наградата „Сахаров“

за свобода на мисълта, връчена за първи път през 1988 г. на Нелсън Мандела и Анатолий Марченко, е най-високото отличие, присъждано от Европейския съюз за труд в областта на правата на човека. Тя е жест на признание за лица, групи и организации, които имат изключителен принос за защитата на свободата на мисълта. Чрез нея и чрез свързаната с нея мрежа ЕС оказва подкрепа на лауреатите — дава им повече решимост и сила в усилията за отстояване на техните каузи.

До момента наградата е връчвана на дисиденти, политически лидери, журналисти, адвокати, активисти на гражданското общество, писатели, майки, съпруги, лидери на малцинства, една антитерористична група, активисти за мир, един борец срещу изтезанията, един карикатурист, затворници, излежаващи дългогодишни присъди поради убежденията си, един режисьор, на ООН като организация, и дори на едно дете, което се бори за правото на образование. Това е награда преди всичко за свободата на изразяване, правата на малцинствата,

зачитането на международното право, развитието на демокрацията и прилагането на принципите на правовата държава.

Наградата „Сахаров“ и премия от 50 000 евро се връчват на официално пленарно заседание на ЕП в Страсбург в края на всяка година. Всяка от политическите групи в Парламента може да номинира кандидати; това право имат и отделните членове на ЕП (изисква се подкрепата на най-малко 40 членове на ЕП за всеки кандидат). Номинираните кандидати се представят на съвместно заседание на комисията по външни работи, комисията по развитие и подкомисията по правата на човека, като членовете на пълния състав на комисията гласуват за трима финалисти. Носителят или носителите на наградата „Сахаров“ се избират от Председателския съвет — орган на ЕП под ръководството на председателя, включващ лидерите на всички парламентарно представени политически групи, което превръща избора на лауреатите в един наистина европейски избор.

Лауреати

- 2017 г.** Демократичната опозиция във Венесуела
- 2016 г.** Надя Мурад и Ламия Ажи Башар
- 2015 г.** Раиф Бадауи
- 2014 г.** Денис Муквеге
- 2013 г.** Малала Юсуфзай
- 2012 г.** Насрин Сотудех и Джафар Панахи
- 2011 г.** Арабска пролет: Мохамед Буазизи, Али Ферзат, Асмаа Махфуз, Ахмед Ел Сенуси и Разан Зейтуне
- 2010 г.** Гилермо Фариняс
- 2009 г.** „Мемориал“
- 2008 г.** Ху Джия
- 2007 г.** Сали Махмуд Мохамед Осман
- 2006 г.** Александър Милинкевич
- 2005 г.** „Дами в бяло“, Хаува Ибрахим, „Репортери без граници“
- 2004 г.** Асоциацията на журналистите в Беларус
- 2003 г.** Генералният секретар на ООН Кофи Анан и всички служители на ООН
- 2002 г.** Освалдо Хосе Пая Сардиняс
- 2001 г.** Изат Газауи, Нурит Пелед-Елханан, Дон Закариаш Камуеньо
- 2000 г.** ¡BASTA YA! („БАСТА Я!“)
- 1999 г.** Шанана Гужмау
- 1998 г.** Ибрахим Ругова
- 1997 г.** Салима Гезали
- 1996 г.** Вей Цзиншен
- 1995 г.** Лейла Зана
- 1994 г.** Таслима Насрин
- 1993 г.** „Ослободжение“
- 1992 г.** „Майките от „Пласа де Майо“
- 1991 г.** Адем Демачи
- 1990 г.** Аун Сан Су Чи
- 1989 г.** Александър Дубчек
- 1988 г.** Нелсън Холилала Мандела, Анатолий Марченко

Ролята на Европейския парламент

Според проучвания на общественото мнение гражданите на ЕС смятат, че правата на човека са ценността, която Европейският парламент трябва да защитава на първо място. Правата на човека са заложени в Договорите на Съюза и Хартата на основните права, както и в политиките на ЕС в областта на външните отношения, включително в Плана за действие относно правата на човека и демокрацията за периода 2015—2020 г. Във взаимоотношенията си с трети държави Съюзът се задължава да работи в полза на демокрацията, принципите на правовата държава, универсалността и неделимостта на правата на човека и на основните свободи, зачитането на човешкото достойнство, принципите на равенство и солидарност и зачитането на принципите на Устава на Организацията на обединените нации и на международното право. Европейският парламент изпълнява ключова роля за защитата и насърчаването на демокрацията, свободата на словото, честните избори и универсалните права на човека.

Европейският парламент не само присъжда ежегодно наградата „Сахаров“, но подкрепя и защитава правата на човека посредством резолюции относно неотложни въпроси в областта на правата на човека, годишни доклади за правата на човека и демокрацията по света и политиката на Европейския съюз в тази област, парламентарен диалог и дипломатическа дейност с партньорите и органите в трети страни, изслушвания по въпроси на правата на човека в рамките

на своите комисии, участие в мисиите за наблюдение на избори по целия свят, съвместни действия на Мрежата на наградата „Сахаров“ и предоставяне на стипендията „Сахаров“ за защитници на правата на човека и други действия в областта на правата на човека в партньорство с националните парламенти и гражданското общество.

В своите резолюции по неотложни въпроси в сферата на правата на човека, приемани по време на всяка месечна сесия в Страсбург, Парламентът заема позиция и насочва вниманието към нарушения на правата на човека из цял свят. Той също така изтъква отново категоричните си позиции относно предотвратяването на изтезанията и срещу смъртното наказание и относно закрилата на защитниците на правата на човека, предотвратяването на конфликти, правата на жените и правата на детето, закрилата на малцинствата и правата на местното население и на хората с увреждания по целия свят. Резолюциите на Европейския парламент често служат като основа за приемането на действия от страна на Съвета на министрите на Съюза, Европейската комисия и Европейската служба за външна дейност и понякога оказват непосредствено влияние върху действията на съответните правителства.

Европейският парламент следи външните отношения на ЕС и неговите законодателни правомощия му позволяват да блокира сключването на споразумения на ЕС с други държави в случаите, когато са налице тежки

нарушения на правата на човека и на демократичните принципи. Парламентът настоява за строго спазване на клаузите за правата на човека, които систематично се включват в такива споразумения. През април 2011 г. Парламентът призова ЕС да преустанови преговорите за сключване на споразумение за асоцииране между ЕС и Сирия, а през септември 2011 г. прилагането на споразумението за сътрудничество на ЕС със Сирия беше частично спряно, „докато сирийските власти поставят край на систематичното нарушаване на правата на човека“.

В рамките на общата външна политика и политика на сигурност и политиката на сътрудничество за развитие законодателството на ЕС си поставя за цел „развитието и укрепването на демокрацията и принципите на правовата държава и зачитането на правата на човека и основните свободи“. Тази цел беше включена изрично благодарение предимно на Европейския парламент. Всяка година Парламентът приема доклад относно годишния доклад на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност и заместник-председател на Комисията относно главните аспекти и основните решения в областта на общата външна политика и политика на сигурност на ЕС.

Подкомисията по правата на човека е основният орган, който отговаря за дейността на Парламента в областта на пра-

вата на човека и който предлага редовен форум, на който членове на ЕП, международни участници, експерти и представители на гражданското общество предлагат и извършват оценка на действията на ЕС и международната общност в областта на правата на човека. Подкомисията по правата на човека също така редовно се присъединява към други комисии на ЕП или кани други комисии за участие в подобни дискусии. Нейните доклади и резолюции се приемат от комисията по външни работи. Комисията по развитие също провежда редовни дискусии по въпросите на правата на човека в развиващите се страни. Делегациите на комисиите също повдигат въпроси за правата на човека по време на посещенията в отделни държави.

Парламентът също така затвърди своята роля в областта на защитата на правата на човека с това, че подкрепя парламентарната демокрация и парламентарния политически диалог, провежда в рамките на своите постоянни делегации изслушвания на представители на гражданското общество от държави извън ЕС и изпраща специални делегации, които оценяват на място положението във връзка с правата на човека. Основните форуми за политически диалог между Европейския парламент и парламентаристи от държави извън ЕС са Съвместната парламентарна асамблея ЕС—АКТБ, Парламентарната асамблея на Съюза за Средиземноморието, Евро-латиноамериканската парламентарна асамблея и Парламентарната асамблея Евронест,

в която участват партньори от Източна Европа.

Европейският парламент използва бюджетните си правомощия, за да увеличи значително ресурсите, предназначени за програми, свързани с въпросите на демокрацията и правата на човека, и успя да се пребори Европейският инструмент за демокрация и права на човека да продължи да функционира, тъй като той е ключов финансов и политически инструмент за оказване на подкрепа на гражданското общество и защитниците на правата на човека, особено на лицата, чийто живот е застрашен.

В допълнение към дейността си в областта на правата на човека Европейският парламент се ангажира да подкрепя провеждането на свободни и честни избори в държавите извън ЕС, тъй като те са от първостепенно значение за изграждането на демокрация, придобиването на легитимност и повишаването на общественото доверие в институциите. Членове на Европейския парламент редовно ръководят и вземат участие в мисиите на ЕС за наблюдение на избори, чиято цел е да гарантират, че правото на гражданите да избират своите лидери се спазва изцяло.

На следващата двойна страница:
Никос Економопулос
Турция, Йозгат, 1990 г.
Политическа демонстрация.

Люксембург: Служба за публикации
на Европейския съюз, 2017 г.

Print

ISBN 978-92-846-1574-2

doi:10.2861/575070

QA-01-17-954-BG-C

PDF

ISBN 978-92-846-1559-9

doi:10.2861/244832

Printed by Bietlot in Belgium

Повече информация ще намерите на:

europarl.europa.eu

europarl.europa.eu/sakharov

Служба за публикации

Европейски парламент